

Vlaams
Parlement

stuk **44** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 15 mei 2013 (2012-2013)

Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie

Jaarverslag 2012

Inhoudstafel

Ten geleide	4
1 Het instituut	5
1.1 <i>Situering</i>	5
1.2 <i>De Raad van Bestuur</i>	6
1.3 <i>De Wetenschappelijke Raad</i>	7
1.4 <i>Het Wetenschappelijk Secretariaat</i>	8
2 Wapenhandel en -productie	9
2.1 <i>Militair materieel</i>	9
2.1.1 <i>Jaarrapport over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel</i>	9
2.1.2 <i>De EU rol in de onderhandelingen over het Internationaal Wapenhandelsverdrag</i>	11
2.1.3 <i>Nederlandse samenvatting van het SIPRI Jaarboek 2012</i>	12
2.2 <i>Vuurwapens</i>	13
2.2.1 <i>De registratie van ingevoerde vuurwapens</i>	13
2.2.2 <i>Jagen met vuurwapens in Vlaanderen</i>	15
2.2.3 <i>Sportschieten in Vlaanderen</i>	15
2.3 <i>Dual-use producten</i>	17
3 Vrede en samenleving	19
3.1 <i>Vredesopvoeding en onderwijs</i>	19
3.2 <i>Herdenken en herinneren</i>	20
3.3 <i>Verder onderzoek naar jongeren en geweld</i>	21
4 Ondersteuning van het parlementaire werk	23
4.1 <i>Betrokkenheid bij parlementaire activiteiten</i>	23
4.2 <i>Advies</i>	24
4.2.1 <i>Advies bij het ontwerp van decreet betreffende wapenhandel</i>	25
4.2.2 <i>Advies: 100 jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede</i>	26
4.2.3 <i>Advies bij het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2011</i>	27
4.2.4 <i>Advies over geweld in de leefwereld van jongeren en aandacht voor conflicthantering</i>	28
4.2.5 <i>Advies over tussenhandel in wapens en dual-use producten</i>	30
4.3 <i>Documentatiecentrum</i>	31
5 Evaluatierapport van de Wetenschappelijke Raad	33
6 Externe relaties	45
6.1.1 <i>Netwerk</i>	45
6.1.2 <i>Evenementen</i>	47
6.1.3 <i>Communicatie</i>	47
6.1.4 <i>Het Vredesinstituut in de pers</i>	48

7	Financieel verslag	52
8	Publicaties 2012 – overzicht	53
8.1	<i>Docuclips en factsheets</i>	53
8.2	<i>Nederlandse publicaties</i>	53
8.3	<i>Publicaties in het Engels</i>	55
8.4	<i>Publicaties in externe fora</i>	55

Ten geleide

In 2012 kreeg de Europese Unie de Nobelprijs voor de Vrede “voor het omvormen van het grootste deel van Europa van een continent van oorlog naar een continent van vrede”. De reacties op die toekenning gingen twee kanten uit: er was veel erkenning voor de historische verwezenlijkingen van de EU, maar er werden vragen gesteld bij het huidige beleid van de Unie. Vlaanderen, in het hart van dat ‘continent van vrede’, heeft een bijzondere band met de vredesgedachte door zijn geschiedenis, maar ziet zich vandaag ook geconfronteerd met uitdagende vredesvraagstukken, zowel in de internationale sfeer, als in de eigen samenleving.

Het Vlaams Vredesinstituut brengt als onafhankelijk instituut voor vredesonderzoek bij het Vlaams Parlement elk jaar verslag uit aan het parlement over zijn activiteiten. Zoals vastgelegd in het oprichtingsdecreet van het Vredesinstituut, omvatten die activiteiten wetenschappelijk onderzoek, advies, documentatie en voorlichting.

Met een blik op het verleden, werd in 2012 de voorbereiding van de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog verder gezet. Vlaanderen heeft de ambitie om bij het herdenken en herinneren een vredesgedachte uit te dragen. Dat dit niet vanzelfsprekend is, daar zijn vele betrokkenen zich van bewust. Het Vredesinstituut heeft in deze een duidelijke visie over meerstemmigheid in herdenking en herinnering ontwikkeld en uitgedragen in 2012.

Wapenhandel en –productie is in het kader van vrede en veiligheid een cruciale Vlaamse bevoegdheid. Tegen de internationale achtergrond van de Arabische revoluties en de onderhandelingen over een Internationaal Wapenhandelsverdrag op VN-niveau, heeft het Vlaams Parlement in 2012 voor het eerst een eigen wapenhandeldecreet goedgekeurd. Daarnaast was het al dan niet vergunnen van wapenexport, met name naar de Arabische wereld, het voorbije jaar onderwerp van politiek en maatschappelijk debat. De oplopende spanning omtrent het vermeende nucleaire programma van Iran, toonde dan weer het belang aan van de controle op handel in producten die zowel civiel als militair kunnen gebruikt worden (*dual-use*). Het Vredesinstituut volgde alle ontwikkelingen in de context van wapenhandel en –productie het voorbije jaar van dichtbij.

Vraagstukken over vrede en geweld in onze eigen samenleving borrelen bijvoorbeeld op door in het oog springende vuurwapenincidenten. In 2012 was er heel wat te doen rond het al dan niet verstrengen van de Belgische wapenwet in de nasleep van de dodelijke raid van Amrani in Luik. Het Vredesinstituut heeft zich ondertussen gepositioneerd als expertisecentrum inzake de handel, het bezit en het gebruik van vuurwapens en bood in 2012 onderbouwde analyses en advies aan beleidsmakers en publiek.

In de maatschappelijke context maakt ook het geweld door en tegen jongeren ons attent op bijzondere uitdagingen voor het uitbouwen van een vredevolle samenleving. Zowel wat probleemanalyse als verklaringen betreft, bracht het Vredesinstituut in 2012 onderzoeksresultaten naar buiten en formuleerde het advies. Met het oog op het ondersteunen van oplossingen op lange termijn werd bovendien blijvend aandacht besteed aan het thema vredesopvoeding.

In dit jaarverslag 2012 duiden we de ontwikkeling van het Vredesinstituut in het voorbije jaar aan de hand van een overzicht van onderzoeksresultaten, adviezen, en informatie- en voorlichtingsactiviteiten. Ten eerste situeren we de werking van het Vredesinstituut. Daarna lichten we het inhoudelijke werk toe: de onderzoeksprogramma’s, de ondersteuning van het parlementaire werk en het evaluatierapport van de Wetenschappelijke Raad. Tot slot beschrijft dit jaarverslag de belangrijkste organisatorische evoluties van het instituut, inclusief een overzicht van evenementen, publicaties, perswerking en netwerkactiviteiten. Wij hopen u met dit jaarverslag een duidelijk beeld te geven van ons werk als paraparlementaire instelling bij het Vlaams Parlement.

Tomas Baum
directeur

1 Het instituut

1.1 Situering

Het decreet: de handleiding voor het Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Parlement legde in het oprichtingsdecreet (7 mei 2004) van het Vlaams Vredesinstituut vier opdrachten vast voor de paraparlementaire instelling: fundamenteel en actueel vredesonderzoek verrichten, informatiebronnen verzamelen en ontsluiten, voorlichten en het parlement en de regering adviseren.

Vredesonderzoek, zowel fundamenteel wetenschappelijk onderzoek als onderzoek dat inspeelt op de actualiteit, is een eerste belangrijke opdracht van het Vredesinstituut. Het uitgevoerde onderzoek moet bijdragen tot het bevorderen van vreedzame en rechtvaardige oplossingen van conflicten en tot het vestigen van de voorwaarden voor een duurzame vrede.

Het Vredesinstituut heeft ook de taak het Vlaams Parlement, het middenveld én het brede publiek te informeren over vrede en geweldpreventie, en over de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Bovendien dient het ook fora te creëren waar experts, beleidsmakers en middenveld elkaar ontmoeten rond vredesvraagstukken

Tot slot formuleert het Vredesinstituut op vraag van het Vlaams Parlement en op eigen initiatief algemene of specifieke adviezen. In het decreet wordt zijn adviesfunctie aan het Vlaams Parlement met betrekking tot het jaarlijks verslag van de Vlaamse regering over wapenhandel expliciet vermeld, maar het parlement kan ook in andere gevallen een beroep doen op de deskundigheid van het Vredesinstituut. Het Vredesinstituut zelf kan ten allen tijde op basis van zijn onderzoek adviezen formuleren.

Op 24 oktober 2012 nam de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement het voorstel van decreet van de heer Jan Peumans aan 'houdende wijziging [...] van het decreet van 7 mei 2004 houdende oprichting van een Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie bij het Vlaams Parlement [...]'. Dit voorstel van decreet vloeide voort uit de beslissingen van het Uitgebreid Bureau van 24 oktober 2011 inzake de rol en finaliteit van de paraparlementaire instellingen. Daarnaast worden ook een aantal bestaande lacunes in het oprichtingsdecreet opgelost. Door de wijzigingen aan het decreet werd onder meer vastgelegd dat in het Reglement van het Vlaams Parlement wordt voorzien in de modaliteiten om ook commissies van het parlement toe te laten onderzoeks- en adviesopdrachten te geven aan het Vredesinstituut. Daarnaast werden onder meer ook de archiefwerking, de vertegenwoordiging in en buiten rechte, en de mogelijkheid tot samenwerking met het parlement beter geregeld.

Doelpubliek en missie

De vierledige opdracht van het Vredesinstituut richt zich op een breed doelpubliek. Als paraparlementaire instelling staat het instituut in eerste instantie ten dienste van het Vlaams Parlement; het ondersteunt het parlement bij zijn kerntaken. Onder andere bij het opstellen van decreten en het doeltreffend opvolgen en controleren van de uitvoerende macht met betrekking tot de in 2003 overgehevelde bevoegdheden inzake de in-, uit- en doorvoer van wapens ondersteunt het Vredesinstituut het Vlaams Parlement.

Het Vredesinstituut richt zich ook tot het middenveld en het brede publiek. Onder meer via de Raad van Bestuur heeft het Vredesinstituut een vinger aan de pols van het brede maatschappelijke middenveld in Vlaanderen: werkgevers, werknemers, academici, vredesbewegingen en politieke partijen.

De missie van het Vredesinstituut kan, op basis van het oprichtingsdecreet en het strategisch plan 2011-2014, als volgt geformuleerd worden:

Om structureel te werken aan een meer vredevolle lokale en internationale samenleving, is het noodzakelijk vredesvraagstukken ten gronde te analyseren en, na een open debat, binnen de politieke en/of maatschappelijke structuren maatregelen te nemen. In zijn werkdomein staat het Vredesinstituut garant voor het aanleveren van geïnformeerde analyses, het informeren en organiseren van het debat, en het aansturen op maatregelen voor het bevorderen van vrede en geweldpreventie.

1.2 De Raad van Bestuur

Samenstelling

De Raad van Bestuur van het Vredesinstituut bestaat uit 19 stemgerechtigde leden uit uiteenlopende hoeken van het Vlaamse middenveld. De leden hebben een mandaat van vijf jaar en worden benoemd door het Vlaams Parlement. Om een onafhankelijk instituut met een groot draagvlak en de nodige deskundigheid te verzekeren, wordt in het decreet een evenwichtige vertegenwoordiging bepaald: zes in eigen naam zetelende leden voorgedragen door de fracties in het Vlaams Parlement, drie leden op voordracht van de Vlaamse Interuniversitaire Raad, drie leden op voordracht van een vrijwillig samenwerkingsverband van Nederlandstalige vredesorganisaties en vier leden op voordracht van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. De aldus samengestelde Raad van Bestuur coöpteert nog drie leden. Bij de samenstelling van de Raad van Bestuur wordt het principe van evenwichtige vertegenwoordiging tussen mannen en vrouwen in advies- en bestuursorganen toegepast.

Op 23 januari 2012, de eerste vergadering in 2012, bestond de Raad van Bestuur uit volgende leden:

Voor de politieke fracties:

de heer Freddy Sarens
mevrouw Monica Van Kerrebroeck
de heer Jan Clement
de heer Axel Delvoie
de heer Raf Burm
mevrouw Anna Maria Charlier

Voor de VLIR:

de heer Jacobus Delwaide
de heer Philippe Nauwelaerts (Ondervoorzitter)
mevrouw Gita Deneckere

Voor de vredesbewegingen:

de heer Walter Baeten
de heer Philippe Haeyaert
mevrouw Hans Lammerant

Voor de SERV:

de heer Jean Boulogne
mevrouw Els Dirix
de heer Guy Putman
de heer Patrick Develtere

Gecoöpteerd:

mevrouw Nelly Maes (voorzitter)
mevrouw Brigitte Herremans
mevrouw Olivia Rutazibwa

In 2012 namen de heren Walter Baeten en Hans Lammerant ontslag uit de Raad van Bestuur. De heer William De Bruyn werd verwelkomd als nieuw lid.

Vergaderingen

De vergaderingen van de Raad van Bestuur van het Vlaams Vredesinstituut vonden in 2012 plaats op 23 januari, 5 maart, 23 april, 11 juni, 12 september, 10 oktober en 29 oktober.

Dagelijks Bestuur

De beslissingen van de Raad van Bestuur worden in de praktijk opgevolgd door het Dagelijks Bestuur, dat bestaat uit de voorzitter, ondervoorzitter en directeur van het Vredesinstituut. De leden van het Dagelijks Bestuur houden nauw contact over de voorbereiding van de bestuursvergadering, de werking en het personeelsbeleid van het instituut.

1.3 De Wetenschappelijke Raad

Gezien wetenschappelijk werk een basispijler in de werking van het Vredesinstituut is, werd in het decreet een Wetenschappelijke Raad voorzien die de Raad van Bestuur en het Wetenschappelijk Secretariaat inhoudelijk bij de onderzoeksactiviteiten ondersteunt. Als internationaal samengesteld adviesorgaan evalueert de Wetenschappelijke Raad de kwaliteit van de onderzoeksopdracht van het Vredesinstituut, geeft hij de Raad van Bestuur en het Wetenschappelijk Secretariaat advies over belangrijke trends in het onderzoek inzake vrede en veiligheid en kan hij, gezien zijn deskundigheid, geraadpleegd worden voor het lopende onderzoek.

De Wetenschappelijke Raad is samengesteld uit de voorzitter van de Raad van Bestuur, acht binnen- en buitenlandse specialisten afkomstig uit academische middens en niet-gouvernementele organisaties en de directeur van het Vredesinstituut. De Raad van Bestuur benoemt de leden van de Wetenschappelijke Raad voor vijf jaar. De Wetenschappelijke Raad vergadert in regel twee keer per jaar. In 2012 vergaderde de Raad op 23 maart en op 19 oktober.

In 2012 bestond de Wetenschappelijke Raad uit volgende leden:

Alyson J.K. Bailes – Gastprofessor Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Reykjavik. Mevrouw Bailes is voorzitter van de Raad.

Prof. Dr. John Groom - Emeritus Professor Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Kent.

Prof. Dr. Sven Biscop – Directeur van het Security & Global Governance Programme bij Egmont – Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen – en coördinator van de Hogere Studies Defensie en Veiligheid.

Prof. Dr. Mark Duffield - Professor 'Development Politics' aan de Universiteit van Bristol.

Prof. Dr. Elise Féron - Senior Lecturer in Internationale Conflictanalyse aan de Universiteit van Kent en de Brussels School of International Studies

Prof. Dr. Wolfgang Wagner - Senior Lecturer aan het Departement Politieke Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU).

Prof. Dr. Elspeth Guild - Professor Europese Migratierecht aan de Universiteit van Nijmegen, en gastprofessor aan de London School of Economics and Political Science (LSE).

Prof. Dr. Antoon Vandevelde - Professor bij het Centrum voor Ethiek, Sociale en Politieke Filosofie en Decaan van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte van de KULeuven.

1.4 Het Wetenschappelijk Secretariaat

Het Wetenschappelijke Secretariaat is het operationele centrum van het Vredesinstituut. In de kantoren in het Huis van Vlaamse Volksvertegenwoordigers zijn de onderzoekers aan het werk, wordt het documentatiecentrum uitgewerkt en adviezen voorbereid.

In 2012 bestond het Secretariaat uit volgende leden:

Directeur

Tomas Baum

Onderzoekers

Sara Depauw

Nils Duquet

Maarten Van Alstein

Marjolein Muys (tot mei 2012)

Communicatieverantwoordelijke

Wies De Graeve

Office Manager

Margarida Ferro

Het Vredesinstituut biedt stageplaatsen aan om studenten uit binnen- en buitenland de kans te geven kennis te maken met een professionele omgeving, het parlementaire huis en het academisch werk van het instituut. Onder begeleiding van de medewerkers van het Vredesinstituut waren Bram Vercamer (België), Elisabeth Mohr (België) en Milou Dubois (Nederland) in 2012 als stagiair aan de slag bij het Vredesinstituut.

2 Wapenhandel en -productie

In 2012 stond de wapenthematiek in zijn verschillende aspecten vaak in de belangstelling. De intensifiërende en voortdurende opstanden in de Arabische wereld brachten de complexiteit van wapenhandel onder de aandacht: het ongewenst eindgebruik van uitgevoerd materieel, de afweging van criteria inzake mensenrechten en regionale stabiliteit en het anticiperen, en inspelen op volatiele situaties. Op wetgevend vlak werd in het Vlaams Parlement een wapenhandeldecreet goedgekeurd, onder meer ter omzetting van Europese regelgeving ter zake. Op het niveau van de Verenigde Naties werd in juli 2012 dan weer vruchteloos onderhandeld om voor het eerst tot een wereldwijd wapenhandelsverdrag, het zogenoemde *Arms Trade Treaty*, te komen. Ook wat binnenlandse aspecten van de handel en het gebruik van vuurwapens betreft, was 2012 een bewogen jaar: in de nasleep van de moordende raid in Luik in december 2011, werd gewerkt aan een inperking of aanpassing van de lijst van vrij verkrijgbare wapens in ons land. Ook over het gebruik van bepaalde types (semi-automatische) wapens in de schietsport was er politiek en maatschappelijk debat.

Het Vredesinstituut onderzoekt de wetgeving en het beleid inzake buitenlandse wapenhandel en volgt in feiten en cijfers de wapenproductie en -handel in Vlaanderen en België op de voet. Sinds 2003 zijn in België de gewesten bevoegd voor de in-, uit- en doorvoer van strategische goederen. Het instituut heeft bij zijn werk aandacht voor drie soorten producten: militair materieel, vuurwapens en *dual-use* producten. Militair materieel zijn wapens of onderdelen van wapens die in de militaire context worden gebruikt. Vuurwapens vormen een speciale categorie: niet alleen leger of politie, maar ook burgers kunnen die kopen, bezitten en gebruiken. *Dual-use* producten zijn niet speciaal voor militaire doeleinden ontwikkeld, maar kunnen eventueel wel een militaire toepassing hebben. De regels inzake wapenhandel en -gebruik worden meer en meer Europees en internationaal bepaald. Daarom volgt het Vredesinstituut zowel regionale, Europese, als internationale situatie van nabij.

Details over publicaties, netwerking en activiteiten binnen dit onderzoeksprogramma zijn verder in dit jaarverslag terug te vinden. In volgende paragrafen, worden opzet en invulling van het onderzoekswerk per project geduid.

2.1 Militair materieel

2.1.1 Jaarrapport over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel

Het Vlaams Vredesinstituut monitort voortdurend de door de Vlaamse overheid uitgereikte en geweigerde vergunningen voor de in-, uit- en doorvoer van militair materieel. Elk voorjaar publiceert het instituut een jaarrapport met cijfers, analyses en duiding bij de ontwikkelingen in de Vlaamse buitenlandse wapenhandel. Het jaarrapport 'Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011' werd op 23 mei 2012 voorgesteld in het Vlaams Parlement en overgemaakt aan de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking van het Vlaams Parlement.

Invoer

In 2011 reikte de Vlaamse overheid 368 vergunningen uit voor de invoer van wapens. Deze vergunningen hadden een gezamenlijke waarde van 18,3 miljoen euro en de wapeninvoer had daarmee dezelfde grootteorde als in 2010. Slechts één vergunningsaanvraag werd geweigerd.

Vergunningen voor wapeninvoer hebben in Vlaanderen hoofdzakelijk betrekking op twee soorten van producten: (1) vuurwapens en toebehoren, en (2) militaire voertuigen en onderdelen. Verder werden in 2011 ook in beperkte mate vergunningen uitgereikt voor de invoer van vuurgeleidingssystemen, militaire apparatuur voor de verspreiding van giftige stoffen, ordehandhavingmateriaal en software en/of hardware.

De invoervergunningen voor voertuigen en onderdelen hadden een gezamenlijke waarde van 9,4 miljoen euro. Deze voertuigen en onderdelen waren afkomstig uit Italië, de Verenigde Staten, Duitsland en Frankrijk. De vergunningen werden vooral aangevraagd door de Vlaamse industrie en in mindere mate ook door handelaars en particulieren.

De vergunningen voor vuurwapens en toebehoren hadden een gezamenlijke waarde van 7,8 miljoen euro en werden vooral door handelaars en particulieren aangevraagd. De waarde van de vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren was met 11% gestegen ten opzichte van 2010. Deze stijging kon volledig worden toegeschreven aan de invoer van vuurwapens (vooral uit de Verenigde Staten): vergeleken met 2010 verdubbelde de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens tot 2,1 miljoen euro. De waarde van de vergunde invoer van munitie bleef met 4,2 miljoen euro vrij stabiel.

Uitvoer

In 2011 werden 308 vergunningen voor wapenexport uitgereikt in Vlaanderen. Geen enkele aanvraag voor een wapenexportvergunning werd geweigerd. Met een gezamenlijke waarde van 200,9 miljoen euro lag de waarde van de vergunde wapenexport in 2011 beduidend lager dan in voorgaande jaren. De Vlaamse defensiegerelateerde industrie – die sterk gericht is op de Europese defensiegerelateerde industrie – leek hiermee de klappen te voelen van de economische crisis en de daarmee gepaard gaande besparingen op defensie.

Net als in de vorige jaren werd voor een aanzienlijk bedrag vergunningen uitgereikt voor de export van visualisatieschermen (92 miljoen euro). Deze schermen met een militaire finaliteit waren meestal in eerste instantie bestemd voor de (defensiegerelateerde) industrie, vooral in de Verenigde Staten. Ook voor de export van vliegtuigonderdelen (22,9 miljoen euro) werden vergunningen uitgereikt. Die waren voornamelijk bestemd voor de Franse en Duitse defensiegerelateerde industrie in het kader van de participatie aan het A400M-project. Opvallend was echter ook de export van onbemande luchtvaarttuigen, aanverwante apparatuur en/of onderdelen bestemd voor de industrie in de Verenigde Arabische Emiraten met de krijgsmacht van het land als eindgebruiker. Dit betekent dat de Vlaamse defensiegerelateerde industrie sinds 2011 participeert aan de bouw van *drones* voor militair gebruik.

Met uitzondering van de visualisatieschermen en vliegtuigonderdelen, verschilde de aard van de vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen in 2011 sterk met de voorgaande jaren. Zo werden voor een opvallend hoge waarde vergunningen uitgereikt voor de export van elektronica die onder de catch-all clause valt (22,3 miljoen euro). Verder kon het instituut vaststellen dat vergunningen voor de producten waarvan de exportwaarde de afgelopen jaren sterk was toegenomen – meer bepaald voertuigen en voertuigonderdelen, militaire elektronica, en oefenmaterieel – in 2011 voor een groot deel zijn weggevallen.

De Vlaamse vergunde wapenexport was in 2011 bestemd voor bijna 50 bestemmingslanden wereldwijd. Het grootste deel van de export was bestemd voor Europese landen (45%) en de Verenigde Staten (31%), voornamelijk voor de defensiegerelateerde industrie. Ook Azië (18%) was een belangrijk afzetgebied van Vlaamse defensieproducten. Het ging vooral om export naar bestemmingen in Singapore, de Verenigde Arabische Emiraten en India. Vergunde wapenexport vanuit Vlaanderen naar landen in Zuid-Amerika, Afrika en Oceanië was – zoals steeds – eerder beperkt.

Wapenexport vanuit Vlaanderen naar het Midden-Oosten en de Maghreb ligt, als gevolg van de politieke onrust in de regio, erg gevoelig in Vlaanderen. In februari 2011 werd in het Vlaams Parlement een resolutie aangenomen waarin aan de regering gevraagd werd om vergunningen voor uitvoer en doorvoer naar de regio met de grootst mogelijke omzichtigheid te behandelen. Naast het Europees wapenembargo op export naar Libië en Syrië, werd daarop de export naar Jemen, Bahrein, Tunesië en Egypte *on hold* gezet door de Vlaamse overheid. Een maatregel die geregeld werd geëvalueerd en aangepast. In 2011 werden 36 vergunningen uitgereikt met een waarde van 15,5 miljoen euro voor wapen export naar het Midden-Oosten: naar de Verenigde Arabische Emiraten,

Turkije, Algerije en Saoedi-Arabië. De vergunde export bestond uit verschillende types van producten, maar – in termen van waarde – hoofdzakelijk uit onbemande luchtvaarttuigen, visualisatieschermen en beeldversterker- en warmtebeeldapparatuur.

Doorvoer

In 2011 werden in Vlaanderen 31 vergunningen, met een gezamenlijke waarde van 85,2 miljoen euro, uitgereikt voor de doorvoer van wapens. Hiermee was het aantal doorvoervergunningen sterk gestegen ten opzichte van 2010, maar lag het nog steeds beduidend lager dan in de periode rond de regionalisering van de bevoegdheid op buitenlandse wapenhandel. In 2011 werden drie vergunningen voor de doorvoer van wapens geweigerd. De meeste Vlaamse doorvoervergunningen hadden betrekking op (1) voertuigen, (2) vuurwapens en/of munitie, en (3) zware ontploffingsmechanismen en explosieven.

Meer informatie

Vlaamse Buitenlandse wapenhandel 2011

Auteur: Nils Duquet

Brussel, 25 mei 2012 - ISBN 9789078864509, 58 p.

2.1.2 De rol van de EU in de onderhandelingen over het Internationaal Wapenhandelsverdrag

In juli 2012 kwamen alle lidstaten van de Verenigde Naties samen in New York om een verdrag te onderhandelen over wereldwijde standaarden voor handel in conventionele wapens, het zogenaamde Arms Trade Treaty (ATT). De conferentie moest het sluitstuk vormen van meer dan tien jaar van onderhandelingen en overleg om een universeel wapenhandelsverdrag tot stand te brengen. Er werd in 2012 vier weken onderhandeld over een verdrag zonder evenwel een compromis te bereiken.

De oorsprong van het Internationaal Wapenhandelsverdrag wordt teruggebracht op een initiatief van enkele Nobelprijs winnaars voor de vrede die in 1997 het initiatief namen om een internationale gedragscode op te stellen. De gedragscode omvatte niet alleen alle types van militaire wapens en paramilitaire politie-uitrusting, maar ook al hun onderdelen, alle types van munitie, militaire- en *dual-use* technologie en opleidingen. Handel in deze producten werd in het voorstel aan hoge standaarden onderworpen. De gedragscode was bedoeld voor alle staten die conventionele wapens uitvoeren. Op basis van deze gedragscode werd een eerste voorstel voor een kaderverdrag gelanceerd op de VN-Conferentie voor Kleine en Lichte Wapens in 2001. Sinds oktober 2003 mobiliseerden NGO's van over heel de wereld publieke steun en engageerden ze zich in een netwerk "Control Arms" dat tien jaar lang ijverde voor een sterk internationaal bindend verdrag. In 2006 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) Resolutie 61/89 aan getiteld "naar een wapenhandelsverdrag: het tot stand brengen van gemeenschappelijke internationale standaarden voor de import, export en overdracht van conventionele wapens". Sindsdien heeft er heel wat consultatie plaatsgevonden tussen VN-lidstaten over de mogelijke inhoud van een dergelijk verdrag. Expertengroepen en open werkgroepen werden samengeroepen om het proces te begeleiden. In 2008 werd een tweede VN resolutie (Resolutie 63/240) aangenomen en in 2009 een derde (Resolutie 64/48). In deze laatste resolutie werd beslist om een conferentie samen te roepen in juli 2012 om te onderhandelen over een juridisch bindend instrument waarin gestreefd wordt naar zo hoog mogelijke gemeenschappelijke standaarden voor de overdracht van conventionele wapens.

Op de laatste dag van de conferentie in juli 2012 werd duidelijk dat er geen compromis bereikt zou worden. Het voorstel van ambassadeur Roberto García Moritán (Argentinië) – voorzitter van de conferentie – werd uiteindelijk verworpen door de Verenigde Staten, daarin gevolgd door Rusland, Noord-Korea, Cuba en Venezuela. Voor het verdere verloop van de onderhandelingen over het ATT

werd verwezen naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Op 7 november 2012 besliste het Eerste Comité van de Algemene Vergadering dat de onderhandelingen zouden worden voortgezet tussen 18 en 28 maart 2013.

Gezien het belang van een eventueel verdrag in het kader van de Vlaamse bevoegdheden inzake wapenhandel, volgde het Vlaams Vredesinstituut dit proces in 2012 van nabij. Een onderzoeker woonde de onderhandelingen bij, en in het kader van het EU Non-Proliferation Consortium werd in samenwerking met het Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) een paper gepubliceerd over de rol van de EU in de onderhandelingen over het ATT. Daaruit bleek dat de Unie het moeilijk had om de lidstaten op één lijn te krijgen en haar ambitieuze rol als mondiale actor waar te maken.

Meer informatie

The European Union's Involvement In Negotiating an Arms Trade Treaty

Auteur: Sara Depauw

Brussel, 6 december 2012 – EU Non-Proliferation Paper Nr. 23, 16 p.

2.1.3 Nederlandse samenvatting van het SIPRI Jaarboek 2012

Het jaarboek van het Stockholm International Peace Research Institute (*SIPRI Yearbook*) bundelt originele gegevens in tal van domeinen, onder meer wereldwijde militaire uitgaven, internationale wapenhandel, wapenproductie, kernmachten, grootschalige gewapende conflicten en multilaterale vredesoperaties, in combinatie met de allerlaatste analyses van belangrijke aspecten in wapenbeheersing, vrede en internationale veiligheid. Het *Yearbook* is een samenwerking tussen SIPRI-onderzoekers en externe deskundigen.

Het *SIPRI Yearbook* werd voor het eerst gepubliceerd in 1969 en was in 2012 aan zijn 43ste uitgave toe. Het Vlaams Vredesinstituut is sinds 2005 de partner van SIPRI voor de Nederlandse vertaling en publicatie van de samenvatting van dit jaarboek.

Editie 2012 van het jaarboek van SIPRI had speciale aandacht voor de nieuwe geo-interventiepolitiek.

Meer informatie

SIPRI Yearbook 2012 - Samenvatting in het Nederlands door het Vlaams Vredesinstituut

Brussel, 6 augustus 2012 - 28 p.

2.2 *Vuurwapens*

Reeds geruime tijd voert het Vredesinstituut binnen het programma Wapenhandel en –productie ook onderzoek naar de handel, het bezit en het gebruik van vuurwapens. In 2011 werd het boek ‘Vuurwapens: handel, bezit en gebruik’ gepubliceerd. Dit is een boek dat voor het eerst in België alle activiteiten met vuurwapens omvattend in kaart bracht, de wapenwet evalueerde, het maatschappelijk draagvlak onderzocht en de relatie met mortaliteit verkende.

In 2012 bouwde het Vredesinstituut verder op dit onderzoek, met specifieke rapporten over de registratie van ingevoerde vuurwapens, en het gebruik van vuurwapens voor de jacht en het sportschieten.

2.2.1 *De registratie van ingevoerde vuurwapens*

In België worden jaarlijks heel wat vuurwapens ingevoerd (zie 1.1.1). Een degelijk en efficiënt registratiesysteem is niet alleen belangrijk om te weten waar die vuurwapens na invoer uiteindelijk terecht komen, maar ook om het illegale circuit in vuurwapens te bestrijden. In België hebben zowel de federale overheid als de gewesten bevoegdheden bij de controle en registratie van vuurwapens. De afgifte van vergunningen en erkenningen voor het *verwerven, bezitten en (binnenlands) verhandelen* van vuurwapens wordt geregeld door de federale wapenwet. De gewesten zijn verantwoordelijk voor de regulering en controle van de *invoer* van vuurwapens. In de periode 2006-2011 werden door de Vlaamse Dienst Controle Strategische Goederen (DCSG) voor 11,4 miljoen euro licenties uitgereikt voor de invoer van vuurwapens, voornamelijk aan particulieren en handelaars. De handelaars geven meestal geen eindgebruiker op bij hun licentie-aanvraag, omdat ze de wapens doorgaans invoeren voor verkoop in hun wapenhandel en niet voor een specifieke bestelling.

De Vlaamse overheid levert de licenties af voor de invoer van de vuurwapens in Vlaanderen, maar daarna verschuift de verantwoordelijkheid voor de opvolging van de ingevoerde vuurwapens van het gewestelijke naar het federale niveau, met bijvoorbeeld een belangrijke rol voor de politie en de provinciale wapendiensten. Samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de verschillende betrokken overheidsdiensten is dan ook een noodzakelijke voorwaarde voor een efficiënte controle op vuurwapens.

Bij de opvolging na invoer dient een belangrijk onderscheid gemaakt te worden tussen vrij verkrijgbare en vergunningsplichtige vuurwapens. *Vrij verkrijgbare wapens* zijn wapens die iedereen zonder vergunning kan bezitten, bijvoorbeeld wapens die definitief onklaar gemaakt zijn, of antieke vuurwapens met een historische, folkloristische of decoratieve waarde (HFD-wapens). *Vergunningsplichtige* wapens zijn alle wapens die onder de Belgische wapenwet niet verboden of vrij verkrijgbaar zijn. Om die te bezitten en te gebruiken is een vergunning nodig. Het gaat bijvoorbeeld om jachtgeweren, pistolen en karabijnen.

Registratie van ingevoerde vergunningsplichtige vuurwapens

Met de invoering van de wapenwet van 2006 werd een uitgebreid registratiesysteem voor vergunningsplichtige vuurwapens uitgewerkt. Het Centraal Wapenregister (CWR) speelt daarbij een cruciale rol. Het CWR is een geïnformatiseerde databank onder de vleugels van de federale politie, en toegankelijk voor alle betrokken diensten. Van elk vergunningsplichtig vuurwapen wordt het type, het merk, het model, het kaliber en het serienummer geregistreerd, alsook de identiteit van de eventuele verkoper of koper van het wapen. Vrij verkrijgbare vuurwapens worden echter niet geregistreerd in het CWR.

De eerste registratie van vergunningsplichtige vuurwapens in het CWR gebeurt door de Proefbank voor Vuurwapens in Luik. De Proefbank werd in 1672 opgericht en werkt in opdracht van de federale overheid. Men identificeert, test en markeert er onder meer alle vuurwapens die in België gefabriceerd

of ingevoerd worden. De Proefbank staat sinds 2010 ook in voor de eerste registratie in het CWR van de vergunningsplichtige vuurwapens die in België worden ingevoerd, behalve indien ze bestemd zijn voor directe wederuitvoer naar het buitenland. De Proefbank registreert de kenmerken van het wapen en de identiteit van de invoerder nog voor de handelaars de wapens op de Belgische markt brengen. Na de eerste registratie in het CWR door de Proefbank, moeten handelaars de vergunningsplichtige wapens inschrijven in hun eigen registers. Deze registers worden eenmaal per jaar gecontroleerd. Wanneer de handelaar het wapen verkoopt of overdraagt, schrijft hij het wapen uit zijn register en wordt het wapen geregistreerd in het CWR op naam van de verwerver.

Er zijn verschillende registratietrajecten en bijhorende procedures afhankelijk van wie de vergunningsplichtige vuurwapens invoert, maar het komt er altijd op neer dat de gegevens in het CWR worden aangepast. Bij elke doorverkoop of verdere overdracht van het vuurwapen moeten gelijkaardige procedures gevolgd worden, zodat het CWR steeds updates krijgt. Op deze manier kunnen de in België circulerende vergunningsplichtige vuurwapens te allen tijde getraceerd worden. Sinds 2010 heeft ook de Vlaamse Dienst Controle Strategische Goederen (DCSG) toegang tot het CWR. Dit kan nuttig zijn bij het behandelen van een aanvraag voor een invoerlicentie, bijvoorbeeld om te controleren of iemand die een wapen wenst in te voeren, een vergunning heeft om dat wapen in België te bezitten. Door middel van het CWR kan de bevoegde Vlaamse dienst in principe ook traceren waar vergunningsplichtige vuurwapens na hun invoer terechtkomen.

Geen registratie van ingevoerde vrij verkrijgbare vuurwapens

Hoewel er voor de invoer van vrij verkrijgbare wapens een (gewestelijke) invoerlicentie nodig is, moeten deze wapens na hun effectieve invoer niet geregistreerd worden in het CWR. Particulieren die vrij verkrijgbare wapens invoeren hoeven dit ook niet te melden aan de provinciale wapendiensten en erkende wapenhandelaars dienen ze niet in te schrijven in hun registers. Ook bij verdere verkoop of overdracht dient dit niet geregistreerd te worden in het CWR. Hierdoor is het onmogelijk om de vrij verkrijgbare ingevoerde vuurwapens te controleren en te traceren.

Omdat de Belgische regelgeving m.b.t. vrij verkrijgbare wapens soepeler is dan die in de buurlanden kwamen de afgelopen jaren veel buitenlanders naar Belgische wapenbeurzen om deze wapens aan te kopen. Velen onder hen vroegen echter niet de nodige vergunningen voor de overbrenging van de wapens naar hun eigen land. Om dat soort wapentoerisme zoveel mogelijk tegen te gaan, werd ondertussen wel opgelegd aan de handelaars die op wapenbeurzen vrij verkrijgbare wapens te koop aanbieden, om registers bij te houden. Zo kunnen buitenlandse overheden op de hoogte worden gebracht van de wapenaankopen van hun onderdanen.

De meeste van de vrij verkrijgbare vuurwapens die in Vlaanderen worden ingevoerd kunnen echter niet getraceerd worden, noch door de Vlaamse DCSG, noch door de betrokken federale en provinciale overheidsdiensten. Dit is vooral een probleem voor de bijkomende lijsten van historische, folkloristische en decoratieve wapens (HFD-wapens) die vrij verkrijgbaar zijn. Op deze lijsten staan namelijk ook wapens die niet echt zeldzaam zijn, waarvoor de munitie soms nog op de markt beschikbaar is, en die door de politiediensten in het criminele milieu worden aangetroffen. In 2012 beslisten de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken om de lijsten van HFD-wapens te schrappen. Indien dit effectief wordt doorgevoerd, zou dit een oplossing bieden voor het 'zwart gat' in de tracement van vuurwapens.

Meer informatie

De registratie en traceerbaarheid van ingevoerde vuurwapens

Auteurs: Nils Duquet & Maarten Van Alstein
Brussel, 4 juli 2012 - ISBN 9789078864516, 29 p.

2.2.2 *Jagen met vuurwapens in Vlaanderen*

De jacht is traditioneel een van de belangrijkste activiteiten waarvoor vuurwapens gebruikt worden. Het bezit en het gebruik van vuurwapens door jagers wordt in België gereguleerd door verschillende overheden. Terwijl de federale overheid bevoegd is voor de verwerving en het bezit van vuurwapens door jagers, zijn de gewesten bevoegd voor het gebruik van vuurwapens door jagers. De federale wapenwet van 8 juni 2006 stelt de algemene regel voorop dat voor de verwerving en het bezit van een vuurwapen steeds een afzonderlijke wapenvergunning vereist is, maar voorziet in een uitzonderingsregime voor jagers. Jagers kunnen bepaalde types vuurwapens verwerven en bezitten op basis van hun jachtverlof. Het gebruik van vuurwapens voor de jacht wordt gereguleerd door de gewesten. In Vlaanderen gebeurt dat door het jachtdecreet van 1991 en een aantal uitvoeringsbesluiten.

Het Vredesinstituut heeft in 2012 het juridisch kader voor het gebruik van vuurwapens voor de jacht specifiek geanalyseerd: de voorwaarden om een jachtverlof te krijgen, de regels voor het gebruik van vuurwapens voor de jacht, het jagen op zondag en het vervoer van vuurwapens. Ook feiten en cijfers werden opgelist. In Vlaanderen worden jaarlijks rond de 12.000 jachtverloven uitgereikt. Uit cijfers van het Centraal Wapenregister blijkt dat jagers in het Vlaams Gewest in maart 2010 in het Vlaams Gewest 58.749 vuurwapens op hun jachtverlof geregistreerd hadden staan. Volgens een ruwe schatting houden Belgische jagers gemiddeld 4 vuurwapens in bezit.

Meer informatie

Jagen met vuurwapens in Vlaanderen: draagvlak, regelgeving, feiten & cijfers

Auteurs: Nils Duquet & Maarten Van Alstein

Brussel, 22 november 2012 - ISBN 9789078864547, 18 p.

2.2.3 *Sportschieten in Vlaanderen*

Ook het bezit en het gebruik van vuurwapens door sportschutters wordt in België gereguleerd door verschillende overheden. Terwijl de federale overheid bevoegd is voor de verwerving en het bezit van vuurwapens voor het sportschieten, zijn de gemeenschappen bevoegd voor het gebruik van vuurwapens door sportschutters. De in- en uitvoer van vuurwapens en vergunningsvoorwaarden voor schietstanden vallen dan weer onder de bevoegdheden van de gewesten. De federale wapenwet van 8 juni 2006 stelt de algemene regel voorop dat voor de verwerving en het bezit van een vuurwapen steeds een afzonderlijke wapenvergunning vereist is, maar voorziet in een uitzonderingsregime voor sportschutters. Meer bepaald stelt de wapenwet dat sportschutters bepaalde types vuurwapens kunnen verwerven en bezitten op basis van hun sportschutterslicentie. Het gebruik van vuurwapens voor het sportschieten wordt gereguleerd door de gemeenschappen. De Vlaamse Gemeenschap heeft dat gedaan in het sportschuttersdecreet van 2007 en het bijhorend uitvoeringsbesluit. Dit decreet bepaalt dat sportschutters voor hun activiteiten alleen vuurwapens mogen gebruiken indien ze over een sportschutterslicentie beschikken.

Het Vredesinstituut heeft in 2012 specifiek onderzoek uitgevoerd naar het juridische kader van het gebruik van vuurwapens door sportschutters en het gebruik van vuurwapens voor het sportschieten. In 2010 waren er ongeveer 25.000 leden aangesloten bij de Vlaamse schietsportfederaties. Niet al deze leden schieten met vuurwapens; sommige schutters schieten alleen met types luchtdrukwapens waarvoor geen vergunning vereist is. Cijfers over de aantallen nieuw uitgereikte sportschutterslicenties geven een beter beeld van hoeveel sportschutters in Vlaanderen met vuurwapens schieten: sinds 2007 werden er door de schietsportfederaties die daartoe door de Vlaamse Regering gemachtigd zijn 14.702 sportschutterslicenties uitgereikt.

Na de invoering van de wapenwet van 2006 heeft de Vlaamse Gemeenschap in 2007 het statuut van de sportschutter uitgewerkt. Dat is een duidelijke verbetering ten aanzien van de situatie onder het regime van de oude wapenwetgeving, toen niet was vastgelegd wat de verplichtingen en de rechten van de sportschutters zijn. Uit de analyse van het Vredesinstituut blijkt bovendien dat het sportschuttersstatuut op een duidelijke en gedetailleerde wijze gereguleerd is. Niettemin toonde een bevraging van experts en stakeholders dat er nog enkele punten van discussie blijven bestaan. Het Vredesinstituut vestigde de aandacht op twee specifieke discussiepunten: het uitreiken van sportschutterslicenties door de schietsportfederaties en de types vuurwapens waarvoor sportschutters licenties kunnen krijgen (met name met betrekking tot semi-automatische wapens).

Meer informatie

Sportschieten met vuurwapens: analyse van draagvlak, juridisch kader en de praktijk in Vlaanderen

Auteur: Nils Duquet & Maarten Van Alstein

Brussel, 15 november 2012 - ISBN 9789078864530, 35 p.

2.3 *Dual-use producten*

Naast de vergunde handel in militair materieel, monitort het Vlaams Vredesinstituut ook de door de Vlaamse overheid uitgereikte en geweigerde vergunningen voor de in-, uit- en doorvoer van producten voor tweërlei gebruik (*dual-use*). Elk voorjaar publiceert het instituut een jaarrapport met cijfers, analyses en duiding bij de ontwikkelingen in die handel uit en door Vlaanderen. Het jaarrapport ‘Vlaamse buitenlandse handel in goederen voor tweërlei gebruik 2011’ werd op 19 juni 2012 gepubliceerd tijdens een seminarie en overgemaakt aan de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking van het Vlaams Parlement.

Producten voor tweërlei gebruik zijn niet speciaal voor militaire doeleinden ontwikkeld, maar kunnen eventueel wel een militaire toepassing hebben. De uitvoer van deze producten voor tweërlei gebruik is gereguleerd door de Europese Verordening 428/2009, die rechtstreeks van toepassing is in de hele Europese Unie. Er bestaat een belangrijk onderscheid tussen de overdracht van dual-use producten binnen de EU, de export van deze producten naar ‘bevriende’ landen, en de export naar ‘overige’ landen.

In zijn jaarrapport over de Vlaamse handel in dual-use producten in 2011, kwam het Vredesinstituut tot volgende conclusies:

De aard van de procedures maakt het moeilijk om kenmerken en evoluties te herkennen

Het is erg moeilijk om kenmerken en evoluties op vlak van dual-use export te herkennen. Voor handel in dual-use producten binnen de EU en met landen die onder een communautaire algemene vergunning vallen (CAV), moet meestal geen vergunning worden aangevraagd. Anderzijds worden voor export naar de overige landen vaak globale vergunningen gebruikt. Daardoor kan een Vlaamse exporteur een aantal vooraf bepaalde producten uitvoeren naar alle landen die zijn opgenomen in de vergunning. De gegevens van die globale vergunningen hebben echter betrekking op potentiële export i.p.v. op specifieke transacties. Dat zorgt ervoor dat het moeilijk is een omvattende analyse te maken van de Vlaamse dual-use export.

Het afgelopen jaar werden 138 individuele en 44 globale vergunningen uitgereikt

Intra-communautaire overdracht

De totale omvang van de overdracht van dual-use producten vanuit Vlaanderen naar EU-lidstaten is niet in te schatten op basis van de verleende vergunningen aangezien voor de overdracht van de meeste dual-use producten naar andere EU-lidstaten meestal geen vergunning vereist is (vrij verkeer van goederen). In 2011 reikte de Vlaamse overheid enkel 15 individuele vergunningen (55,6 miljoen euro) uit voor de export van nucleaire goederen (CAT0) en verrijkt lithium (CAT1), en één globale vergunning (10 miljoen euro) voor de export van materialen voor het absorberen van elektromagnetische golven (CAT1).

Export naar landen waarvoor een CAV geldt

Voor de export van dual-use producten naar Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Zwitserland, en de Verenigde Staten geldt voor de meeste producten een Europese communautaire algemene uitvoervergunning (CAV) en moet geen Vlaamse exportvergunning worden aangevraagd. In 2011 werden wel 21 individuele vergunningen (7,2 miljoen euro) uitgereikt voor de export van nucleaire goederen (CAT0), speciale materialen (CAT1) en producten voor materiaalbewerking (CAT2) naar deze zeven landen.

Export naar de overige landen

Voor export van dual-use producten naar de overige landen werden in 2011 97 individuele en 43 globale vergunningen uitgereikt. De individuele vergunningen (149,6 miljoen euro) hebben vooral betrekking op de export van elektronica (CAT3), producten voor ruimtevaart en voortstuwing (CAT9),

en speciale materialen en aanverwante apparatuur (CAT1). Verder werden op basis van de catch-all clause van Verordening 428/2009 (artikel 4) het afgelopen jaar 4 vergunningen (322.578 euro), uitgereikt voor de export naar Iran. De 43 globale vergunningen die in 2011 werden uitgereikt in Vlaanderen hebben een gezamenlijke waarde van 471,8 miljoen euro.

Vergunningsplichtige export naar Iran op basis van de beperkende maatregelen

De afgelopen jaren werden verschillende beperkende maatregelen ingesteld ten aanzien van handel met Iran uit vrees dat het land kernwapens wil ontwikkelen. Deze beperkende maatregelen hebben ook betrekking op de export van dual-use producten. Op basis van Verordening 961/2010 is de directe en indirecte handel met Iran verboden voor alle dual-use producten en technologie die opgelijst staan in bijlage I van verordening 428/2009 (met uitzondering van CAT5) en wordt een vergunningsplicht ingesteld voor de producten en technologie die staan opgelijst in bijlage II en bijlage IV van verordening 961/2010. Op basis van deze verordening werd het afgelopen jaar bij meerdere exporten een vergunningsplicht ingeroepen door de Vlaamse overheid. Twee exporten werden in 2011 geweigerd. Eén export (van bepaalde types warmtewisselaars en ringvormige afdichtingen en pakkingen ter waarde van 122.397,65 euro) werd wel toegestaan.

Beperkt gamma van producten en beperkte groep van betrokken bedrijven

De vergunningen voor intracommunautaire overdracht en export hebben voor de meeste goederencategorieën betrekking op een eerder beperkt gamma van producten. Enkel bij de export van producten uit de goederencategorie ‘speciale materialen en aanverwante apparatuur’ (CAT1) merken we een bredere waaier aan producten. Ondanks de vaststelling van een zekere stabiliteit op vlak van dual-use export wat betreft het gamma aan producten, wijzen de vergunningen voor de export van onbemande luchtvaartuigen en verwante apparatuur en programmatuur in 2011 ook op de ontwikkeling van nieuwe dual-use activiteiten in Vlaanderen.

Toename in beperking van eindgebruikers bij globale vergunningen

Aangezien een Vlaamse exporteur met een globale vergunning in principe zijn producten kan uitvoeren naar alle bestemmingen in alle landen die zijn opgenomen in de vergunning (op voorwaarde dat de waarde van de export binnen de waarde van de vergunning blijft), ligt het risico op ongewenst eindgebruik bij globale vergunningen hoger dan bij individuele vergunningen. Met het oog op het vermijden van ongewenst eindgebruik legt de Vlaamse overheid bij een aantal globale vergunningen steeds vaker een beperking op m.b.t. de mogelijke eindgebruikers in deze bestemmingslanden. In 2011 werd bij 17 globale vergunningen een beperking m.b.t. eindgebruikers opgelegd.

Hoogste waarde van geweigerde vergunningen

In 2011 werden 10 vergunningen voor de export van producten voor tweërlei gebruik geweigerd door de Vlaamse overheid. Het ging om export naar India en Iran. Met een gezamenlijke waarde van 904.162 euro is dit de hoogste waarde van geweigerde dual-use export sinds de start van de publicatie van de maandverslagen van de Dienst Controle Strategische Goederen in 2007.

Meer informatie

Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweërlei gebruik 2011

Auteur: Nils Duquet

Brussel, 19 juni 2012 – ISBN 9789078864493, 37p.

3 Vrede en samenleving

Het aanpakken van manifest geweld, het geweldloos leren omgaan met conflicten, en de herinnering en herdenking van voorbije oorlogen; het zijn onderwerpen waar samenlevingen wereldwijd mee worstelen. Ook in Vlaanderen leven deze thema's, onder meer naar aanleiding van geweldsincidenten door en tegen jongeren, de discussie over de rol van onderwijs in geweldpreventie en de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog in 2014-2018.

In het programma Vrede en samenleving focust het Vredesinstituut in het algemeen op mogelijke bronnen van geweld en zoekt het naar verklaringen en oplossingen. Het instituut neemt ook sociale processen onder de loep die de voorwaarden voor vrede beïnvloeden, zowel lokaal als internationaal. Wat is bijvoorbeeld de plaats van geweld in de leefwereld van jongeren? Hoe gaan mensen om met het herdenken en herinneren van conflicten? En wat is de plaats van vredesopvoeding en conflicthantering in het onderwijs?

Details over publicaties, netwerking en activiteiten binnen dit project zijn verder in dit jaarverslag terug te vinden. In volgende paragrafen, worden opzet en invulling van het onderzoekswerk per project geduid.

3.1 Vredesopvoeding en onderwijs

Binnen het onderzoeksprogramma Vrede en samenleving werkt het Vredesinstituut over vredesopvoeding. Het instituut heeft onder meer onderzocht wat vredeseducatie precies inhoudt en hoe die - onder meer in ons onderwijs - in de praktijk wordt gebracht. Het gaat dus op zoek naar inzicht in opvoeding tot vrede in het algemeen, en de manier waarop deze in Vlaanderen vorm krijgt in het bijzonder.

Eerder werd er reeds een staalkaart gemaakt van recente vredesopvoedingsinitiatieven in de onderwijswereld. Daarnaast werd een onderzoek met een conceptueel luik en een inventarisatie van het bestaande aanbod aan vredeseducatieve initiatieven in Vlaanderen afgerond.

In 2012 volgde het Vredesinstituut dit onderzoek verder op, onder meer door het ter beschikking stellen en promoten van een portaalsite over vredesopvoedingsprojecten voor het Vlaamse onderwijs. In september 2012 werd deze online databank volledig doorgenomen en aan een grondige update onderworpen. Met de CANON Cultuurcel werd overleg gepleegd om de databank nog beter te ontsluiten.

Meer informatie

De databank Vredesopvoeding is toegankelijk via www.vlaamsvredesinstituut.eu/vredesopvoeding

3.2 *Herdenken en herinneren*

Oorlog en politiek geweld slaan diepe kloven en breuken in samenlevingen en tussen staten. In de nasleep van gewelddadige conflicten moeten samenlevingen deze pijnlijke, traumatische gebeurtenissen een plaats geven in hun collectieve herinnering, onder meer in de vorm van herdenkingen. De geschiedenis toont aan dat herdenken op verschillende manieren kan gebeuren. Herdenkingen hebben er historisch gezien vaak voor gezorgd dat maatschappelijke en interstatelijke tegenstellingen en spanningen bleven bestaan. Daartegenover staat dat herdenkingen ook een aanzet en stimulans kunnen vormen om, op basis van de ervaring van en de herinnering aan het afschuwwekkende geweld, een beweging in te zetten om oorlogen en gewelddadige conflicten te vermijden en te bannen. Herdenkingen en collectieve herinnering dragen dan bij tot het versterken van de praktijk van vrede en, door het wederzijdse leed te erkennen, tot het bewerkstelligen van verzoening. Het Vredesinstituut onderzoekt de rol van herdenking en herinnering in het algemeen, maar neemt ook bestaande herdenkingspraktijken onder de loep, onder meer in de aanloop naar de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog.

De vele plannen die sinds enkele jaren uitgetekend worden voor de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog, kondigen een grootscheepse eeuwherdenking aan. Ook lokaal staan in Vlaanderen allerhande projecten op stapel die de oorlogs- en bezettingsgeschiedenis van dorpen en steden belichten. Hierover leven veel vragen: Hoe kunnen we goede publiekshistorische projecten over de oorlog opzetten? Welke thema's kunnen we belichten? Waar kunnen we materiaal vinden om die projecten inhoudelijk te stofferen? Kunnen die projecten actueel relevant zijn? In 2012 sloegen het Vredesinstituut en het Instituut voor Publieksgeschiedenis van de UGent de handen in elkaar om dat soort vragen te beantwoorden in een onderzoek '14-18 van dichtbij'. Op die manier biedt het instituut inhoudelijke ondersteuning en inspiratie voor lokale actoren zoals gemeentebesturen, heemkringen, erfgoedcellen en leerkrachten.

Oorlogsgeschiedenis in het teken van vrede

De Vlaamse overheid wil met de eeuwherdenking van 14-18 een boodschap van vrede overbrengen. Die doelstelling leeft sterk in Vlaanderen, wellicht ook bij vele lokale actoren. Het Vredesinstituut onderzocht in het rapport 'Honderd jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede' (2011) hoe de geschiedenis van de oorlog de vredesgedachte kan versterken. Daarbij werden twee richtsnoeren geformuleerd: (1) Projecten over de oorlog moeten de meerstemmigheid van de geschiedenis laten weerklinken. In plaats van een 'eenheidsgeschiedenis' van 14-18 te schrijven, pleiten we er voor verschillende stemmen aan het woord te laten, ook als die elkaar tegenspreken; (2) Om historisch verantwoord te zijn en het verleden niet eenzijdig en anachronistisch te benaderen, ontstaat de vredesgedachte best van onderuit. Dat kan door diverse verhalen te vertellen over de impact van de oorlog, bijvoorbeeld op het dagelijkse leven in dorpen en steden. Zo worden mensen aangezet tot een reflectie over oorlog – en over vrede.

'14-18 van dichtbij': van wetenschap naar publieksgeschiedenis

De laatste jaren ontstond een enorme stroom aan nieuw historisch onderzoek over de Eerste Wereldoorlog. De oude *histoire bataille* wordt meer en meer aangevuld door een focus op het dagelijkse leven tijdens de bezetting. Men wil weten hoe de mensen van 14-18 zich beredden en hoe ze het conflict een plaats gaven in hun bestaan. De vruchten van dat nieuw onderzoek sijpelen echter niet snel door naar het brede publiek. Het onderzoek '14-18 van dichtbij' brengt de actuele stand van de historische inzichten over de bezetting van 14-18 naar een breder publiek. Zo kunnen de vele publieksprojecten voldoende aandacht besteden aan historische inhoud.

De geschiedenis van het bezette land

In 2014-2018 zal er – terecht – veel aandacht zijn voor de frontgeschiedenis en de verhalen van soldaten. Maar we mogen niet vergeten dat het hele land in de oorlog meegesleept werd. Vier jaar lang

was België een grotendeels bezet land, wat een enorme impact had op het dagelijks leven. Terwijl de publiekshistorische omkadering van de frontgeschiedenis dankzij vele musea, bezoekerscentra en herinneringsplaatsen stevig op poten staat, gebeurt er veel minder over de geschiedenis van de bezetting. De geschiedenis van het bezette land kan op verschillende manieren benaderd worden. Het onderzoek presenteert vijf thematische invalshoeken: de strijd om het overleven, de verschillen tussen man en vrouw, de rol van nationale gevoelens, het religieuze leven, en de wederopbouw en de herinnering na de oorlog.

Publieksgeschiedenis als een traject

Tot slot geeft het onderzoek ook aan hoe een publiekshistorisch project best wordt opgezet: een grondige reflectie over de uitgangspunten, de vraagstelling scherp stellen en de historische context begrijpen om ervoor te zorgen dat projecten historisch verantwoord zijn, antwoorden zoeken op de gestelde vragen, en de antwoorden aan een ruim publiek presenteren.

Meer informatie

14-18 van dichtbij. Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog
Auteurs: Giselle Nath & Maarten Van Alstein
Uitgeverij Acco, Leuven, 6 november 2012- ISBN 9789033489747, 235 p

3.3 *Verder onderzoek naar jongeren en geweld*

Sinds geruime tijd is een maatschappelijk en politiek debat aan de gang over gewelddadig gedrag bij jongeren. Er bestaan weinig omvattende studies en het beschikbare empirische materiaal over de aard en omvang van jongerengeweld is eerder fragmentarisch. Daarom biedt een algemeen beeld van jongeren als dader en slachtoffer een belangrijke meerwaarde. Bovendien verdient ook de stem van jongeren zelf een plaats in het debat. In dat kader publiceerde het Vredesinstituut in 2011 het onderzoek 'Jongeren en geweld'.

In 2012 bracht het Vredesinstituut de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek opnieuw samen en voerde bijkomende analyses uit om de etnische afkomst van jonge geweldplegers en slachtoffers te onderzoeken. De gegevens van de twee afnames van de JOP-monitor in Vlaanderen (2005-06 en 2008) lieten immers geen specifieke analyses toe naar mogelijke verschillen in dader- en slachtofferschap van geweld op basis van etnische afkomst. De combinatie van de kleine groep respondenten van allochtone afkomst met de lage absolute aantallen daders en slachtoffers, maakt dat de groepen te klein waren om er betrouwbare analyses op uit te voeren. Deze lacune werd opgevangen door gebruik te maken van een recente afname van de JOP-monitor in Brussel. Op basis van deze studie was het wel mogelijk voldoende grote groepen te onderscheiden om op een betekenisvolle en betrouwbare manier vergelijkingen tussen autochtone en allochtone jongeren te maken.

Uit het onderzoek bleek dat allochtone jongeren vaker aangeven dat ze dader zijn van fysiek geweld en bedreiging op straat dan autochtone jongeren. Vooral de jongens geven beduidend vaker aan dat ze dader zijn van deze feiten. Het is echter niet correct om etnische afkomst als verklarende factor te beschouwen. Uit diepgravende multivariate analyses blijkt namelijk dat de schijnbare invloed van etnische afkomst op het plegen van een geweldsdelict verdwijnt zodra schoolgerelateerde factoren worden opgenomen in de analyses. Dit betekent dat de hoge prevalentie van geweldsdelicten bij allochtone jongeren samenhangt met het feit dat ze vaker les volgen in het TSO en BSO, een minder positieve schoolbeleving hebben en/of meer frequent spijbelen. Deze laatste factoren zijn doorslaggevende risicofactoren en dit zowel voor allochtone als autochtone jongeren. Met andere woorden, allochtone jongeren zijn oververtegenwoordigd in de cijfers voor daderschap van fysiek geweld omwille van deze risicofactoren en niet omwille van hun etnische afkomst.

Meer informatie

Jonge daders en slachtoffers van geweld in Vlaanderen

Auteur: Marjolein Muys

Brussel, 27 maart 2012 - 22 p.

4 Ondersteuning van het parlementaire werk

Het parlement is het hart van de democratie: volksvertegenwoordigers hebben de wetgevende macht in handen, controleren het werk van de regering en wijzen het budget toe. Het Vlaams Parlement neemt deze kerntaken ter harte voor een brede waaier aan Vlaamse bevoegdheden. De Vlaams volksvertegenwoordigers én de samenleving zijn daarbij gebaat met onderbouwde informatie, verhelderende analyses en doordacht advies. Het Vredesinstituut neemt daarin zijn verantwoordelijkheid binnen zijn werkveld van vredesvraagstukken.

Het instituut ondersteunt de werkzaamheden van het Vlaams Parlement door zijn onderzoekswerk (zie hoofdstuk 1 en 2), de publicatie van adviesnota's (zie 4.2), het uitbouwen van een documentatiecentrum (zie 4.3), en bijdragen aan commissievergaderingen, het organiseren van werkbezoeken en het opzetten van conferenties (zie 4.1). In de volgende secties wordt de directe ondersteuning van het Vlaams Parlement verder verduidelijkt aan de hand van een toelichting bij de betrokkenheid van het Vredesinstituut bij het parlementaire werk, een overzicht van het uitgebrachte advies en informatie over de documentatiecollectie in het Parlementair Informatiecentrum.

4.1 Betrokkenheid bij parlementaire activiteiten

Commissievergaderingen

Op 19 januari 2012 stelde directeur Tomas Baum het jaarverslag van het Vredesinstituut voor in de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen. Daarbij werd voornamelijk ingegaan op het onderzoek van het Vredesinstituut naar vredesopvoeding en op de voorbereidingen van de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog.

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme besprak op 14 februari 2012 het advies 'Honderd jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede' van het Vredesinstituut met directeur Tomas Baum en onderzoeker Maarten Van Alstein.

Op 28 februari 2012 lichtte het Vredesinstituut tijdens een hoorzitting in de Commissie Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking zijn onderzoek en advies inzake het Vlaamse wapenhandeldecreet toe.

Het jaarrapport over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel in 2011 en het advies van het Vredesinstituut informeerden de bespreking van het Jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie in 2011, in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking op 13 juni 2012.

Op 6 november 2012 besprak de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking samen met directeur Tomas Baum het jaarverslag van het Vredesinstituut. Daarbij werd onder meer aandacht besteed aan het onderzoeks- en advieswerk van het Vredesinstituut in het kader van het wapenhandeldecreet, alsook aan het onderzoek inzake vuurwapens en inzake oorlogsherinnering en –herdenking.

Het werk van het Vredesinstituut informeerde ook gedachtewisselingen, vragen om uitleg en interpellaties in verschillende commissies met betrekking tot sportschieten, de Vlaamse wapenexport, de herdenking van de Eerste Wereldoorlog en grensoverschrijdend gedrag op school.

Werkbezoek

Op 7 december 2012 bracht een delegatie van het Vredesinstituut en de Commissie voor Buitenlands Beleid, Internationale Samenwerking en Europese Aangelegenheden van het Vlaams Parlement een werkbezoek aan Gatewing NV uit Gent. Dit werkbezoek vond plaats in het kader van de controle op handel in dual-use goederen. Gatewing is immers een Vlaamse producent van *drones* (onbemande vliegtuigen) voor civiel gebruik, waarvan de export onder het Vlaams vergunningsbeleid inzake dual-use producten valt. Gatewing (IWT Award voor de beste starter in 2011; op 1 in top-10 van jonge Vlaamse technologiebedrijven van Vacature in 2012) is een concreet voorbeeld van de dual-use industrie in Vlaanderen: tijdens het werkbezoek werd onder meer toegelicht wat zij produceren, wie hun klanten zijn en welke procedures zij volgen bij export van hun producten.

Betrokkenheid Vlaams volksvertegenwoordigers

Het Kinderrechtensecretariaat en het Vlaams Vredesinstituut, namen samen het initiatief om op 27 maart 2012 een gezamenlijke informatiesessie over 'Jongeren en geweld' op te zetten voor de Vlaams volksvertegenwoordigers die deze dossiers in de verschillende parlementaire commissies opvolgen. Uitgangspunt was recent onderzoek van beide paraparlementaire instellingen. In de sessie werd vooral gefocust op concrete aanbevelingen en aandachtspunten waarmee de volksvertegenwoordigers verder rond het thema kunnen werken in de diverse commissies of over de commissies heen.

Op woensdag 23 mei 2012 stelde het Vredesinstituut in de Rik Wouterszaal van het Vlaams Parlement zijn jaarrapport "Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011" voor aan de Vlaams volksvertegenwoordigers.

Op 31 mei 2012 organiseerde het Vredesinstituut een seminarie over wapenleveringen aan Libië en de lessen die daaruit kunnen worden getrokken voor het gemeenschappelijk Europees beleid inzake exportcontrole op wapens. Vlaams volksvertegenwoordiger Jan Roegiers leidde dit seminarie in.

Het boek '14-18 van dichtbij. Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog' werd op 6 november 2012 door de auteurs voorgesteld in de Schelp van het Vlaams Parlement. Vlaams minister Geert Bourgeois leidde het evenement in, en een respondentenpanel met Vlaams volksvertegenwoordigers Annick De Ridder, Bart Van Malderen, Stefaan Sintobin en Bart Caron gaf een eerste reactie na de voorstelling.

Op 10 november 2012 leidde de voorzitter van het Vlaams Parlement, de heer Jan Peumans, in De Schelp de Elfnovemberlezing van Jan Techau in. Het Vredesinstituut organiseert de Elfnovemberlezing jaarlijks samen met het In Flanders Fields Museum en Vredesstad Ieper ter herdenking van het einde van de Eerste Wereldoorlog.

4.2 Advies

De adviesfunctie is de meest directe dienstverlening van het instituut aan het parlement en zijn politieke omgeving. Het Vredesinstituut kan adviezen formuleren op basis van zijn expertise of van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Het advies op eigen initiatief kan zowel voortvloeien uit wetenschappelijk werk, als uit een politieke of maatschappelijke aanleiding. De overige adviesmodaliteiten van het instituut zijn advies op verzoek van het Vlaams Parlement en advies over het verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement zoals bedoeld in het decreet van 15 juni 2012 betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie (sinds 24 oktober 2012).

De adviezen van het Vredesinstituut worden uitgebracht door de Raad van Bestuur van het Vredesinstituut. De Raad van Bestuur bestaat uit 19 stemgerechtigde leden uit uiteenlopende hoeken van het Vlaamse middenveld. De leden hebben een mandaat van vijf jaar en worden benoemd door het Vlaams Parlement. Om een onafhankelijk instituut met een groot draagvlak en de nodige deskundigheid te verzekeren, wordt in het oprichtingsdecreet een evenwichtige samenstelling bepaald, met experts en vertegenwoordigers van de fracties van het Vlaams Parlement, de universiteiten, de socio-economische actoren en de vredesbeweging. Met zijn adviesfunctie binnen dit brede maatschappelijke draagvlak, neemt het Vredesinstituut zijn rol als Vlaamse politiek-maatschappelijke instelling ter harte.

In 2012 werden vijf adviezen uitgebracht: een decretaal verankerd, een op verzoek van het Vlaams Parlement, en drie op eigen initiatief. De adviezen in 2012 werden bij unanimitie uitgebracht door de Raad van Bestuur. Ze werden overgemaakt aan de voorzitter van het Vlaams Parlement, de Vlaamse volksvertegenwoordigers en de bevoegde ministers. Deze adviesnota's werden ook op de website gepubliceerd en via de nieuwsbrief verspreid.

4.2.1 *Advies bij het ontwerp van decreet betreffende wapenhandel*

Context

Op 21 november 2011 diende de Vlaamse Regering een ontwerp van decreet in bij het Vlaams Parlement betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie (wapenhandeldecreet). Het ontwerp werd voorafgegaan door een voorontwerp van decreet van 8 april 2011 – waarover de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) en het Vlaams Vredesinstituut advies uitbrachten. Daarop volgde een aangepast voorontwerp van 15 juli 2011 waarop de Raad van State haar advies formuleerde. Het Vredesinstituut bracht op 26 januari 2012 advies uit aan het Vlaams Parlement op het op 21 november 2011 ingediende ontwerp van decreet.

Inhoud

Het ontwerp van decreet van 21 november 2011 reguleerde verschillende aspecten van controle op wapenhandel op een coherente manier. Het Vredesinstituut adviseerde om bij de parlementaire bespreking van de tekst rekening te houden met aandachtspunten inzake controle op eindgebruik, de mogelijkheid voor een aanvullende lijst van militair materiaal, het gebruik van algemene vergunningen, de certificering van bedrijven en transparantie. Deze aandachtspunten werden ook concreet gemaakt in punctuele adviezen voor verbeteringen aan de tekst van het ontwerp van decreet.

Stand van zaken

Het advies van het Vredesinstituut bij het ontwerp van het wapenhandeldecreet werd de voorzitter van het Vlaams Parlement, de voorzitter en leden van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking en de Minister-president van de Vlaamse Regering toegestuurd op 26 januari 2012. Het advies werd door het Vredesinstituut voorgesteld en toegelicht tijdens een hoorzitting over het decreet in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking op 28 februari 2012. Het Vlaams wapenhandeldecreet werd door de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement aangenomen op 6 juni 2012.

4.2.2 *Advies: 100 jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede*

Context

De Vlaamse overheid en het Vlaams Parlement zijn sinds enkele jaren bezig met de voorbereidingen van de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog in 2014-2018. Uit de plannen blijkt dat beide zich volmondig achter de idee scharen dat de herdenkingen een vredesgedachte moeten uitdragen. In het onderzoeksrapport *'100 jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede'* dat in november 2011 gepubliceerd werd, ging het Vredesinstituut kritisch na hoe deze doelstelling gerealiseerd kan worden. Op basis van dit rapport formuleerde het Vredesinstituut advies over een aantal specifieke aandachtspunten, zoals de noodzaak van een coherente visie op vredesgezinde oorlogsherdenking, de rol van historici in het herdenkingsproject, en het beleidsdomeinoverstijgende karakter van het project.

Inhoud

Met betrekking tot de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog adviseerde het Vredesinstituut:

- Dat de Vlaamse overheid een coherente visie formuleert over hoe ze inhoud en vorm wil geven aan een vredesgezinde herdenking van de Eerste Wereldoorlog, waarbij als aandachtspunten worden vooropgesteld:
  - o Dat de vredesgedachte ontstaat van onderuit, door verhalen te vertellen over soldaten, burgers en kinderen die de impact van de oorlog in hun dagelijkse leven ervaren hebben, zonder dat daarbij het grotere historische kader en de structurele dynamieken die de oorlog mogelijk maakten aan de aandacht ontsnappen;
  - o Dat herdenkingsinitiatieven en -projecten het oorlogsverleden in al zijn complexiteit en met respect voor het historische kader benaderen, en het verleden niet instrumentaliseren als louter middel om hedendaagse doelstellingen te realiseren;
  - o Dat het herdenkingsproject niet alleen zelf een vredesgedachte uitdraagt, maar ook streeft naar een vredevolle herdenkingscultuur, wat concreet betekent dat de diversiteit aan herdenkingstradities en -praktijken erkend en gerespecteerd wordt.
- Dat historici nauwer bij het herdenkingsproject betrokken worden, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen voor een overkoepelend adviescomité dat het geheel van het project vanuit wetenschappelijk oogpunt begeleidt, alsook voor specifieke selectiejury's die ingericht worden om subsidies toe te kennen.
- Dat, naast de inspanningen die al verricht werden op het gebied van buitenlands beleid en toerisme, de Vlaamse overheid zich meer dan nu het geval is inspannt in andere beleidsdomeinen zoals onderwijs, cultuur, jeugd en media, zodat de beleidsdomeinoverstijgende ambitie van het project daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Bovendien beveelt het Vredesinstituut aan om voortdurend aandacht te besteden aan de samenwerking met en ondersteuning van herdenkingsinitiatieven van de provincies en de gemeenten, het federale niveau en de andere gemeenschappen en gewesten.

Stand van zaken

Het advies van het Vredesinstituut over de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog werd de voorzitter van het Vlaams Parlement, de voorzitter en leden van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking en van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme, en de Vlaamse Regering toegestuurd op 2 februari 2012. Op 14 februari 2012 vond in de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme van het Vlaams Parlement een gedachtewisseling met het Vredesinstituut plaats over dit advies.

4.2.3 Advies bij het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2011

Context

Het decreet dat de werking van het Vredesinstituut omschrijft, stipuleert dat het instituut advies uitbrengt aan het Vlaams Parlement over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Op 21 februari 2012 diende de Vlaamse Regering haar achtste jaarlijks verslag in bij het Vlaams Parlement.

Inhoud

Het Vlaams Vredesinstituut vestigde de aandacht op een aantal belangrijke elementen met betrekking tot het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de wapenhandel:

- de hoge waarde van de vergunde wapenexport naar landen uit het Midden-Oosten en de Maghreb;
- een ontwerp van wapenhandeldecreet werd ingediend in het Vlaams Parlement, maar het is nog onduidelijk op welke wijze het zal worden geïmplementeerd;
- zicht op de reële Vlaamse buitenlandse wapenhandel ontbreekt;
- goede communicatie tussen overheid en bedrijfsleven is meer dan ooit van belang.

Met betrekking tot deze aandachtspunten, formuleerde het Vredesinstituut volgend advies om het Vlaamse wapenhandelebeleid te optimaliseren, en de parlementaire controle op dat beleid te ondersteunen en te versterken. Het Vredesinstituut adviseerde het Vlaams Parlement de Vlaamse Regering te vragen:

- het Vlaams Parlement duidelijk in te lichten over de wijze waarop ze de situatie in het Midden-Oosten en de Maghreb opvolgt.
- bij aanvragen voor uitvoer- en doorvoervergunningen naar het Midden-Oosten en de Maghreb de Europese en Belgische toetsingscriteria te interpreteren met het oog op conflictpreventie en criteria 2, 3, 4 en 7 zwaarder te laten doorwegen dan voorheen.
- duidelijk verslag uit te brengen over de uitvoeringsbesluiten en administratieve praktijk in het kader van de implementatie van het nieuwe wapenhandeldecreet.
- zicht te geven op de reële buitenlandse wapenhandel door de gegevens over de gebruikte vergunningen die titularissen van deze vergunningen verplicht dienen bij te houden op systematische wijze te verzamelen en deze gegevens op gelijkaardige wijze als de gegevens over de behandelde vergunningen te delen met het Vlaams Parlement.
- voldoende te investeren in het organiseren van *outreach*-activiteiten en de communicatielijnen met het bedrijfsleven te onderhouden en te optimaliseren.

Stand van zaken

Het advies bij het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2011 werd de voorzitter van het Vlaams Parlement en de voorzitter en leden van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking toegestuurd op 7 mei 2012. Het advies werd toegevoegd aan de bespreking van het Jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de buitenlandse wapenhandel in de Commissie op 22 mei 2012.

4.2.4 Advies over geweld in de leefwereld van jongeren en aandacht voor conflicthantering

Context

Op 23 mei 2012 ontving het Vlaams Vredesinstituut, via de voorzitter van het Vlaams Parlement, een vraag om advies over geweld in onze samenleving vanwege de Minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel. Meer in het bijzonder kreeg het Vredesinstituut de vraag “*om, in samenspraak met de Vlaamse Jeugdraad, een advies over te maken met een voorafgaande analyse van de plaats van geweld in de leefwereld van kinderen en jongeren, de schaal waarop geweld voorkomt en wat geweld voor hen betekent. Het advies voorziet een voorstel van maatregelen die de Vlaamse overheid kan nemen om geweld in de leefwereld van jongeren te vermijden of tegen te gaan*”. Ook tijdens een rondetafelgesprek met verschillende volksvertegenwoordigers en experts in het Vlaams Parlement was een bezorgdheid gebleken over geweld in de leefwereld van jongeren. In het kader van de adviesvraag werd overleg gepleegd met de Vlaamse Jeugdraad. De Jeugdraad besliste een eigen traject ter voorbereiding van advies op te zetten, dat het Vredesinstituut mee opvolgt.

Inhoud

Het Vlaams Vredesinstituut vestigde in zijn advies de aandacht op enkele belangrijke elementen met betrekking tot de plaats van geweld in de leefwereld van kinderen en jongeren:

- Geweld komt bij jongeren voor in verschillende vormen (verbaal, fysiek, seksueel, bedreiging,...) en in verschillende contexten (gezin, school, vrije tijd). Het slachtofferschap van geweld bij jongeren is sinds 1998 vrij stabiel gebleven in Vlaanderen. De toegenomen aandacht voor geweld in de leefwereld van jongeren lijkt toe te schrijven aan een terechte, groeiende gevoeligheid voor geweld.
- Hoewel geweld aanwezig is in de leefwereld van alle jongeren, is slechts een kleine minderheid daadwerkelijk slachtoffer van geweld. Ongeveer evenveel jongeren zijn dader. Jonge daders en slachtoffers hebben een zelfde, vrij goed afgebakend profiel: jongens, tussen 16 en 21 jaar, die vaak school lopen in het BSO of TSO. Het feit dat slechts een minderheid van de jongeren geweld pleegt of er slachtoffer van is, neemt niet weg dat geweld verreikende gevolgen kan hebben in het leven van die jonge mensen en onze samenleving als geheel.
- Het gebruik van geweld is volgens jongeren soms gerechtvaardigd, zeker wanneer het zelfverdediging of bescherming van familieleden betreft. In de praktijk blijken uit de hand gelopen woordenwisseling echter vaak aan de basis te liggen van geweld bij jongeren. Jongeren erkennen dat conflicten deel uitmaken van ons samenleven, en de meesten verkiezen die op te lossen zonder geweld te gebruiken.

Om jongeren in deze geweldloze basishouding te ondersteunen, kan de Vlaamse overheid een aantal initiatieven nemen. Het Vredesinstituut pleit daarbij voor een participatieve, bottom-up aanpak. Het komt erop aan jongeren weerbaar te maken, te sensibiliseren en te capaciteren om (1) om te gaan met geweld in hun leefwereld; (2) indien ze slachtoffer worden van geweld, de weg naar de hulpverlening te vinden; en (3) zelf geen geweld te gebruiken.

Het Vlaams Vredesinstituut adviseerde de minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel vanuit zijn bevoegdheden de volgende concrete maatregelen te nemen:

Onderwijs

- Ondersteunen en initiëren van kwaliteitsvolle projecten en initiatieven die zich specifiek richten op het aanreiken van kennis, vaardigheden en attitudes aan jongeren om conflicten geweldloos te hanteren. Daarbij dient doelgroepgericht gewerkt. Binnen het onderwijs betekent dit het ontwikkelen van meer projecten op maat van jongeren uit het BSO en TSO. Ondersteuning dient uit te gaan naar projecten die binnen de school zelf worden ontwikkeld, alsook door gespecialiseerde externe organisaties.

- Conflicthantering structureel laten inbedden in het Vlaamse onderwijs door onderwijsactoren aan te zetten om bij het operationaliseren van de vakoverschrijdende eindtermen die verband houden met conflicten, ook oog te hebben voor actuele vormen van conflict en voor de positieve voorwaarden voor geweldloze conflicthantering. Daartoe dient het externe aanbod van initiatieven ter zake beter afgestemd en bekend gemaakt bij scholen.
- Onderwijsactoren en scholen blijvend aanzetten om een schoolklimaat uit te bouwen, waarin jongeren dagelijks de meerwaarde van participatie, kritisch bewustzijn en een democratische basishouding ervaren. Dat kan door leerlingen voluit te betrekken bij het schoolbeleid in het algemeen, en specifieke activiteiten en projecten in het bijzonder.
- In de lerarenopleiding in expliciete vorming voorzien over de omgang met geweld bij jongeren en hoe men jongeren zelf best vaardigheden inzake conflicthantering bijbrengt. Ook voor actieve leerkrachten dient in dergelijke vorming voorzien, alsook in ondersteuning in de vorm van een toegankelijk aanspreekpunt.

Jeugd

- Laagdrempelige initiatieven ondersteunen waar jongeren hun ervaringen met geweld – met name als slachtoffer - met elkaar kunnen uitwisselen, en eventueel begeleid kunnen worden naar een passend hulpverleningstraject.
- Peilen naar de nood, de vraag en het aanbod van vorming gericht op conflicthantering voor jongerenbegeleiders uit het jeugdwerk. Een participatieve aanpak is bij dit onderzoek aangegeven.
- Waar nodig voorzien in opleiding, vorming en ondersteuning voor jeugdwerkers en andere jongerenbegeleiders over de omgang met geweld bij jongeren en hoe men jongeren zelf best vaardigheden inzake conflicthantering bijbrengt.
- Het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) als interdisciplinair en interuniversitair samenwerkingsverband blijven ondersteunen en zo de afname van de JOP monitor bestendigen. Gedragen beleid wordt immers geïnformeerd door onafhankelijk onderzoek onder de vorm van inventarisatie, analyse en synthese van gegevens.
- Steden en gemeenten aanzetten om, afgestemd op lokale noden, in het kader van het lokaal Jeugdbeleidsplan initiatieven en projecten rond conflicthantering te ontwikkelen die alle jongeren buitenschools bereiken, niet alleen in jeugdbewegingen, maar bijvoorbeeld ook in jeugdclubs, jeugdhuizen, jeugd sportclubs, speelpleinwerking, enz.

Integrale aanpak

- Het probleem van geweld in de leefwereld van jongeren aankaarten bij de overige ministers van de Vlaamse Regering en bij collega's uit de andere gemeenschapsregeringen. Gezien geweld in de leefwereld van jongeren zich niet beperkt tot de beleidsdomeinen onderwijs en jeugd, beveelt het Vredesinstituut de Minister van Jeugd aan in een coördinerende rol de structurele aanpak van geweld in de leefwereld van jongeren uit te breiden en te versterken door samenwerking met andere Vlaamse beleidsdomeinen, met name met de domeinen media (geweld in de media, mediawijsheid), welzijn (hulpverlening voor slachtoffers en getuigen, passende omgang met daders, huiselijk geweld) en sport (geweld in de sportclub, sport als antidotum voor geweld).

Stand van zaken

Het advies van het Vredesinstituut over jongeren en geweld werd de voorzitter van het Vlaams Parlement, de voorzitter en leden van de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen en van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, en de Vlaamse Regering toegestuurd op 25 juni 2012. Op 28 februari 2013 vond in de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen een gedachtewisseling plaats met het Vredesinstituut over dit advies.

4.2.5 *Advies over tussenhandel in wapens en dual-use producten*

Context

Tussenhandel verwijst naar het bemiddelen en faciliteren van contracten tussen producenten, kopers en verkopers van militair materieel en dual-use producten. Het gaat om personen en bedrijven die producenten, kopers en verkopers met elkaar in contact brengen om een (ver)koop tot stand te brengen. De aandacht voor controle op tussenhandel is internationaal gegroeid nadat bleek dat malafide tussenhandelaars geregeld de spil vormen in illegale wapencircuits. Het Belgische beleid inzake controle op tussenhandel is op dit moment vooral symbolisch: het werkt in de praktijk niet en om aan internationale afspraken te voldoen, heeft onze wetgeving een belangrijke update nodig. Het Vredesinstituut formuleerde in een advies concrete aanbevelingen voor een sluitende controle op tussenhandel in wapens en dual-use producten.

Inhoud

De Belgische wetgeving voorziet momenteel slechts gedeeltelijk in de vereiste controles op tussenhandel in militaire goederen zoals overeengekomen in het Europese Gemeenschappelijk Standpunt 2003/468/GBVB over het toezicht op tussenhandel in wapens en de bepalingen over tussenhandel in dual-use producten uit Verordening 428/2009/EG.

Met het oog op een behoorlijke regeling voor de controle op tussenhandel in **militair materieel** adviseert het Vlaams Vredesinstituut om:

- 1) De bevoegdheidskwestie inzake tussenhandel uit te klaren door:
  - ofwel de bevoegdheid inzake tussenhandel te regionaliseren door een aanpassing van de bijzondere wet van 2003
  - ofwel de bevoegdheid federaal te houden en in dat geval de federale overheid ertoe aan te zetten een doeltreffende controle op tussenhandel uit te werken waarbij de in onderstaand punt 2) opgelijste aanbevelingen worden in acht genomen.
- 2) Eens het duidelijk is wie bevoegd is voor de regulering van tussenhandel, beveelt het Vredesinstituut aan een doeltreffende controle op tussenhandel uit te werken waarbij:
  - tussenhandel apart gereguleerd wordt en niet louter als onderdeel van de bestrijding van illegale wapenhandel.
  - de vergunningplicht voor de tussenhandelaar als persoon behouden blijft. Het is belangrijk dat bedrijven en personen die actief zijn als tussenhandelaar zich laten registreren bij de bevoegde overheidsinstanties zodat de controle op de betrouwbaarheid van de handelaar mogelijk is en er strafmaatregelen voorzien blijven voor tussenhandelaars die illegaal actief zouden zijn.
  - in tweede instantie ook de activiteiten van de tussenhandelaar gecontroleerd worden. Bepaalde activiteiten kunnen eventueel uitgesloten worden van vergunningsplicht, afhankelijk van de herkomst, de bestemming en de aard van de goederen.
  - de extraterritoriale werking behouden blijft.
  - sancties voorzien worden.
  - wordt voorzien in een rapportageplicht van de tussenhandelaar over zijn activiteiten aan de bevoegde overheid, en verslaggeving van de overheid aan het parlement.

Met betrekking tot tussenhandel in **dual-use producten** beveelt het Vredesinstituut aan:

- 1) om het akkoord tussen de gewesten en de federale overheid om de bevoegdheid op tussenhandel in dual-use producten te regionaliseren, formeel te regelen door een aanpassing van de bijzondere wet van 2003.
- 2) om een procedure uit te werken voor controle op tussenhandel in dual-use producten wanneer er een risico is voor proliferatie van massavernietigingswapens zoals voorzien in EU Verordening

2009/428/EG door ofwel een meldplicht in te roepen, ofwel bepaalde categorieën van producten naar bepaalde bestemmingslanden systematisch onder controle te plaatsen.

- 3) om de optionele maatregelen die voorzien worden in de verordening, namelijk de controle op tussenhandel in niet-opgelijste producten die een bedreiging vormen voor proliferatie van massavernietigingswapens (catch-all) en op tussenhandel in producten met militair eindgebruik naar landen waarop een wapenembargo rust mee op te nemen in de uitvoeringsmaatregelen. Daarnaast lijkt het nuttig de vergunningplicht uit te breiden naar tussenhandelaars die zelf redenen hebben om te vermoeden dat de producten gebruikt kunnen worden voor één van deze doeleinden.
- 4) om naast de transacties zelf, eveneens een register bij te houden van tussenhandelaars die actief zijn in activiteiten m.b.t. dual-use producten. De Verordening voorziet reeds in registers die tussenhandelaars dienen bij te houden met een overzicht van activiteiten die onder de verordening vallen. Deze dienen minstens 3 jaar bewaard te worden, en te worden voorgelegd aan de overheid. Het is aan te bevelen in de wetgeving op te nemen dat hierover gerapporteerd zal worden aan het parlement.
- 5) om alle passende maatregelen te treffen om de correcte toepassing van de bepalingen van de verordening te waarborgen en sancties vast te stellen die van kracht zijn bij inbreuken op de wetgeving.

Stand van zaken

Het advies over tussenhandel in wapens en dual-use producten werd de voorzitter van het Vlaams Parlement, de voorzitter en leden van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking en de betreffende commissies in de Kamer en Senaat toegestuurd op 26 juni 2012.

4.3 Documentatiecentrum

In samenwerking met het Parlementair Informatiecentrum van het Vlaams Parlement heeft het Vredesinstituut in 2012 zijn documentatiecentrum met een collectie boeken, tijdschriften en andere media verder uitgebouwd. Deze collectie staat ten dienste van de medewerkers van het Vredesinstituut, maar wordt in het Parlementair Informatiecentrum ook ontsloten voor het parlementair personeel, volksvertegenwoordigers en het brede publiek.

In het catalogussysteem van het Parlementair Informatiecentrum kreeg ‘Vredesonderzoek’ het nummer 800 toegewezen. Die ‘800 rubriek’ werd verder ingedeeld in een gedetailleerd schema en bevat 9 subrubrieken, die de brede benadering van vredesonderzoek die het Vredesinstituut hanteert, weerspiegelen:

- 810. Theorie en Methode
- 820. Internationale Betrekkingen
- 830. Vrede en Economie
- 840. Samenleving en staat
- 850. Vrede- en conflictstudies
- 860. Vredescultuur
- 870. Defensie en Wapens
- 880. Regio's en landen
- 890. Verhalende literatuur

Aangekochte documentatie wordt ontsloten in het LIBIS-netwerk, volgens de gangbare standaarden. LIBIS-Net is een samenwerkingsverband van meer dan twintig instellingen die gebruik maken van dezelfde ALEPH 500 installatie voor de automatisering van hun bibliotheek. Naast de hogescholen lid van de Associatie K.U.Leuven kozen ook verschillende overheidsbibliotheken; kleine, wetenschappelijke bibliotheken en bibliotheken van groeperingen en instellingen uit het middenveld

voor de overstap naar het netwerk. Met ongeveer 3.000.000 bibliografische beschrijvingen vormt LIBIS-Net het grootste bibliotheeknetwerk van België. Via de website van het Vredesinstituut is een zoekmachine ter beschikking om in de collectie van het Vredesinstituut of in de hele LIBIS-catalogus op zoek te gaan naar het gewenste boek of tijdschrift.

Externe onderzoekers of andere geïnteresseerden kunnen niet rechte reeks boeken of ander documentatiemateriaal ontlene uit de bibliotheek van het Vredesinstituut. Ze moeten dat doen via InterBibliothecair Leenverkeer (IBL), waarbij ze het werk aanvragen via hun universiteits- of stadsbibliotheek, die op haar beurt het boek aanvraagt bij het Parlementair Informatiecentrum.

5 Evaluatierapport van de Wetenschappelijke Raad

Overeenkomstig het oprichtingsdecreet van het Vredesinstituut evalueert de Wetenschappelijke Raad de uitvoering van de onderzoeksopdracht van het instituut, en wordt een evaluatieverslag opgenomen in het jaarverslag. Het onderstaand evaluatieverslag werd op 8 maart 2013 unaniem goedgekeurd door de leden van de Wetenschappelijke Raad.

5.1 Voorwoord

Na de bijsturingen van 2011 was 2012 een standvastig jaar voor het Vlaams Vredesinstituut, waarin de medewerkers de kwaliteit van hun werk konden handhaven en bestendigen. Enkele activiteiten waren evenwel van bijzonder belang, bijvoorbeeld de adviesfunctie die het Vredesinstituut verder heeft opgenomen in de voorbereiding van Vlaanderens eerste decreet betreffende de controle op de handel in wapens en aanverwante goederen en technologie. De komende jaren zal wellicht meer aandacht uitgaan naar de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Dit thema biedt het potentieel om de onderzoekscapaciteit en de internationaal adviserende rol van het Vredesinstituut te verruimen en de banden met lokale stakeholders aan te halen.

Het afgelopen werkjaar heeft het Vredesinstituut zich bijzonder ingespannen om op het vlak van kennisverspreiding en contactopbouw nog beter te presteren. Het materiaal op de website is nu vlotter toegankelijk. Niet alleen hebben de directeur en het personeel in Vlaanderen en daarbuiten tal van seminariebijeenkomsten bijgewoond en toegesproken, maar ook hebben ze deze gelegenheden te baat genomen om de identiteit van het Vredesinstituut in de verf te zetten en diens netwerken uit te bouwen. Eerder was gebleken dat het Vredesinstituut naar een gezonder evenwicht kon zoeken tussen het werk omtrent bewapening en zijn activiteiten m.b.t. vrede in de samenleving. Dat het nu meer publiceert rond topics zoals jongerengeweld en herdenking, is een stap in de goede richting. Eén medewerker die op dat vlak actief was, heeft het Vredesinstituut in 2012 verlaten. In januari 2013 werd echter al een opvolger met de vereiste kwalificaties aangesteld.

Momenteel staat de Wetenschappelijke Raad van het Vlaams Vredesinstituut onder het voorzitterschap van Alyson JK Bailes (Universiteit van IJsland) en zetelen daarin volgende leden: Prof. Dr. Sven Biscop, directeur van het Security & Global Governance Programme bij Egmont – Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen; Prof. Dr. Mark Duffield, professor Ontwikkelingsbeleid aan de Universiteit van Bristol; Prof. Dr. Elise Féron, senior lecturer in Internationale Conflictanalyse aan de Universiteit van Kent en de Brussels School of International Studies; Prof. Dr. John Groom, emeritus professor Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Kent; Prof. Dr. Elspeth Guild, professor Europees Migratierecht aan de Radboud Universiteit van Nijmegen en gastprofessor aan de London School of Economics and Political Science (LSE); Prof. Dr. Antoon Vandevelde, professor bij het Centrum voor Ethiek, Sociale en Politieke Filosofie en decaan van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte van de KULeuven; en Prof. Dr. Wolfgang Wagner, professor Internationale Veiligheid aan het Departement Politieke Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Alle leden tonen actieve belangstelling voor de werkzaamheden van het Vredesinstituut en een aantal zijn naast de halfjaarlijkse vergaderingen van de Raad, ook betrokken bij andere activiteiten. De vergaderingen bieden ruimte voor algemeen overleg over interessante onderzoeksthema's en zijn tevens een forum waar praktische dagelijkse aangelegenheden aan bod komen. Dit maakt de samenkomsten voor de leden van de Raad heel waardevol.

Onderstaande evaluatie van het onderzoek van het Vredesinstituut in 2012 is, zoals steeds, een collectieve inspanning van de volledige Wetenschappelijke Raad. Het is niet verwonderlijk dat daarbij bepaalde zaken in vraag worden gesteld of kritisch worden beschouwd. In dit werkdomein is er immers altijd ruimte voor verbetering. Door de band genomen is de evaluatie echter heel positief, iets wat duidt op het hoge niveau van onderzoek, inzicht, onpartijdigheid en presentatie dat het Vredesinstituut sinds zijn oprichting nastreeft.

Wil een dergelijke onderzoeksinstelling haar kwaliteit en geloofwaardigheid vrijwaren, dan kan zij niet zonder een degelijke financiering en intellectuele onafhankelijkheid. Die tweede vereiste is een van de zaken die de Wetenschappelijke Raad tracht op te volgen en te waarborgen. De Raad feliciteert het Vredesinstituut voor diens resultaten in 2012 en wenst alle betrokkenen succes toe bij hun toekomstige werkzaamheden.

5.2 Rapporten

5.2.1 Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011

Dit rapport¹ schetst een gedetailleerd beeld van de Vlaamse buitenlandse wapenhandel voor het jaar 2011. Het bestaat uit vier grote delen, met daarnaast een inleiding en een conclusie. De inleiding zet de lijnen uit met een voorstelling van het juridische kader voor de in- en uitvoer van wapens in Vlaanderen. Daarin wordt onder andere de rol van de EU-Richtlijn van 2009 met betrekking tot intracommunautaire handel in defensiegerelateerde producten in de verf gezet en wordt eveneens de algemene te volgen procedure voor de in- en uitvoer toegelicht.

In het eerste hoofdonderdeel bespreekt het rapport de Vlaamse rapportering over buitenlandse handel in militair materieel en onderstreept het de duidelijk toegenomen transparantie in de manier waarop de Vlaamse overheid verslag uitbrengt over de in- en uitvoer van militair materieel.

Het tweede hoofdonderdeel van het rapport maakt een analyse van de invoer. Daaruit blijkt duidelijk dat de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens en toebehoren toeneemt, terwijl die van munitie nagenoeg stabiel is gebleven. Anderzijds kende Vlaanderen in 2011 in vergelijking met voorgaande jaren aanzienlijk minder invoervergunningen toe (maar voor bij benadering dezelfde totale waarde). Wat aandacht verdient, is dat de vergunningen voor de invoer van voertuigen en voertuigonderdelen goed waren voor ongeveer de helft van de totale waarde van de vergunde wapeninvoer in Vlaanderen.

Het derde deel van het rapport kijkt naar de uitvoer en onderzoekt waarom de waarde van de vergunde wapenexport na een periode (2005-2008) van snelle groei dermate sterk is gedaald. Deze neergang lijkt vooral te wijten aan het waardeverlies in de export van specifieke producten zoals elektronica of voertuigonderdelen, maar toont ook welke klappen de Vlaamse defensiegerelateerde industrie kreeg in de nasleep van de economische crisis en de daarmee gepaard gaande besparingen op defensie. Doorslaggevend hierin is zeker het feit dat de Vlaamse vergunde wapenexport vooral bestemd is voor Europese landen en de VS, die zwaar zijn getroffen door de recente financiële crisis.

Het vierde en laatste deel van het rapport concentreert zich op de doorvoer, gezien de centrale ligging en goede logistieke infrastructuur van de regio een belangrijke activiteit voor Vlaanderen. De meeste van de in 2011 toegekende doorvoervergunningen hadden betrekking op voertuigen, vuurwapens en munitie, en op explosieven. Wat hierbij opvalt, is dat Vlaanderen verhoudingsgewijs heel wat meer aanvragen voor doorvoervergunningen dan voor exportvergunningen weigert, wat erop wijst dat de Vlaamse overheid het niet altijd eens is met het exportbeleid van andere EU-lidstaten.

Globaal genomen betreft het een bijzonder informatief document met tal van nuttige tabellen, cijfers en trendgegevens. Het is uiterst precies, nauwgezet uitgewerkt en goed gestructureerd. Het is voldoende onderbouwd met verschillende nationale en internationale bronnen, die het aan een goed kritisch oordeel onderwerpt.

Dit rapport onderscheidt zich vooral doordat het duidelijk aantoont hoe trendverschillen verband kunnen houden met zowel interne als externe omstandigheden. Zo zijn schommelingen in de invoer

¹ Duquet, N. (2012), Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/images/manager/publicaties/onderzoeksrapporten/pdf/vlaamse%20buitenlandse%20wapenhandel%202011_web_goed.pdf)

soms te verklaren vanuit een gewijzigde nationale wetgeving, bijvoorbeeld toen de vergunde invoer van munitie tussen 2005 en 2008 toenam doordat een nieuwe wapenwet veel wapenbezitters verplichtte lid te worden van een schietclub en elk jaar aan minstens twaalf schietbeurten deel te nemen. Het rapport benadrukt ook hoe divers gebruikers van vuurwapens wel zijn, gaande van particulieren over handelaars tot het Belgisch leger enzovoort.

Het rapport schat de relatieve positie van België tegenover andere wapenexporterende EU-lidstaten in, alsook het belang en de aard van de Vlaamse wapenuitvoer in vergelijking met andere Belgische gewesten. Tevens komen enkele gevoelige kwesties aan bod, zoals het mogelijke spanningsveld tussen politieke beslissingen vanuit ethische overwegingen en feitelijke wapenleveringen naar bijvoorbeeld het Midden-Oosten en de Maghreblanden. Dat het exportbeleid van andere EU-lidstaten niet altijd synchroon loopt, wordt ook duidelijk in het gedeelte over doorvoer, wat erop wijst op dat verschillende lidstaten nog steeds hun eigen buitenlandse koers varen.

De analyse stoot op enkele beperkingen die rechtstreeks het gevolg zijn van de bronnen waarmee de auteurs moeten werken. Het wordt bijvoorbeeld moeilijk bepaalde trends te verklaren wanneer de handelaars die een aanvraag indienen niet altijd vermelden wie de eindgebruikers van militaire producten zullen zijn. Bij bijna twee derde van de vergunde wapenexport was de uiteindelijke eindgebruiker niet gekend. Ondanks deze beperkingen hebben de auteurs uitstekend aangetoond hoe de evolutie van de Vlaamse buitenlandse wapenhandel en de daarbij horende nationale en internationale context met elkaar in verband staan.

5.2.2 Vlaamse buitenlandse handel in goederen voor tweërlei gebruik 2011

Het rapport² onderzoekt voor het jaar 2011 de handel in producten en technologieën die, hoewel niet speciaal ontwikkeld voor militaire doeleinden, eventueel wel een militaire toepassing kunnen hebben. Op dit terrein is over het algemeen nog onvoldoende onderzoek verricht en de gegevens zijn gezien hun aard vaak moeilijk te interpreteren. De indruk overheerst dat de statistieken het beeld maar ten dele schetsen. Ondanks dit probleem is het rapport goed gestructureerd en helder opgebouwd en formuleert het, op basis van het bestaande bewijsmateriaal, redelijke veronderstellingen en suggesties.

De uitvoer van goederen en technologieën voor tweërlei gebruik is gereguleerd door de Europese Verordening 428/2009. Het rapport vertrekt van een analyse van uitgereikte en geweigerde vergunningen. In de EU is, uitgezonderd voor nucleaire technologieën en splijtstoffen, doorgaans geen vergunning vereist voor de handel in goederen voor tweërlei gebruik. Deze regeling maakt het moeilijk om de totale waarde van deze handel met de rest van de EU in te schatten. Exporten naar Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, de Verenigde Staten en Zwitserland vallen doorgaans onder een communautaire algemene uitvoervergunning (CAV); ook hiervoor heeft men – behalve voor nucleair materiaal en splijtstoffen – geen afzonderlijke Vlaamse vergunning nodig. Net als bij de intracommunautaire handel wordt het zo moeilijk om de omvang van de desbetreffende activiteiten precies in te schatten. Omdat de uitvoer naar niet-EU- en niet-CAV-landen vergunningsplichtig is, is deze beter gedocumenteerd. De totale waarde van de export onder deze rubriek bedroeg voor 2011 471,8 miljoen euro, grotendeels voor elektronica, ruimtevaart- en voortstuwingssystemen en speciale materialen.

Aangezien er vooral voor wat intracommunautaire handel betreft slechts beperkte informatie voorhanden is, doet het rapport er goed aan onduidelijkheden weg te willen werken. Het geeft bijvoorbeeld te kennen dat er wellicht relatief weinig producten en bedrijven bij dergelijke handel betrokken zijn. Dat er in 2011 een groter aantal vergunningen is verstrekt voor de uitvoer van onbemande luchtvaartuigen, aanverwante apparatuur en software wijst er evenwel op dat de 'dual-use' problematiek door de wereldwijde toename van dronetechnologieën steeds meer speelt. Het rapport

² Duquet, N. (2012), Vlaamse buitenlandse handel in goederen voor tweërlei gebruik 2011, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/images/manager/publicaties/onderzoeksrapporten/pdf/vlaamse%20handel%20in%20dual_use%202011_welb.pdf)

wijst hier op een belangrijk nadeel in het bestaande vergunningssysteem. Met een globale vergunning kan een Vlaamse exporteur zo ongeveer naar elk bestemmingsland in de vergunning uitvoeren. Controle over de eindbestemming en het eindgebruik is er hierbij amper. De Vlaamse overheid tracht deze mogelijkheden echter te beperken en heeft in het verleden exportvergunningen naar landen zoals India en Iran geweigerd.

Hoewel de beschikbare informatie niet altijd duidelijk is, zal de handel in elektronica en software voor tweërlei gebruik gezien het steeds courantere gebruik van teledetectie- en dronetechnologieën – meestal met een commerciële én militaire toepassing – wellicht een almaar belangrijker wordend onderzoeksthema worden. Dit is al het vijfde rapport dat het Vlaams Vredesinstituut over de handel in goederen voor tweërlei gebruik heeft opgesteld. Daarmee verricht het belangrijk pionierswerk op dit belangrijke maar moeilijk te vatten domein.

5.2.3 Gun Ownership in Belgium

Eigenlijk zouden we dit een rapport³ moeten noemen over waarom het moeilijk is over wapenbezit in België iets te zeggen. Betrouwbare nationale gegevens zijn niet voorhanden, wat te maken heeft met de gebrekkige gegevensverwerking en onduidelijkheid in het Centraal Wapenregister (CWR), lacunes in het wettelijke systeem van wapenregistratie en het ongetwijfeld hoge aantal illegale wapens, met inbegrip van wapens die onterecht als 'verloren' of 'gestolen' werden aangegeven. De kern van het rapport omvat een nauwgezet onderzoek van en gedetailleerde kritiek op bestaande informatiebronnen zoals het CWR en draagt bewijzen aan uit telefonische enquêtes. Deze doen de auteurs tot enkele algemene conclusies komen: in Wallonië hebben meer mensen een wapen dan in Vlaanderen of Brussel, het aantal wapenbezitters is sinds 1989 duidelijk gedaald en Belgen vinden doorgaans dat er nog te veel wapens in omloop zijn. Internationaal gezien zit België rond het Europese gemiddelde wanneer het op wapenbezit aankomt. Het is echter maar de vraag of deze statistische informatie correct is, vermits het in sommige landen meer dan in andere eenvoudiger blijkt om wapenbezit verborgen te houden/te ontkennen.

Het rapport beperkt zich uitsluitend tot het gegevensprobleem, zoals onder andere blijkt uit het feit dat de uiteindelijke conclusies zonder uitzondering pleiten voor meer uitgebreide en betrouwbare gegevens – en zich daarbij niet richten op de uitdagingen die het wapenbezit an sich stelt. Als dit de doelstelling is, dan vervult het rapport zijn functie. De kritiek op het ontbreken van betrouwbare gegevens is gedetailleerd en professioneel en legt de problemen op een duidelijke en logisch gestructureerde manier bloot. De analyse is in sommige gevallen (vooral in punt 2.2) evenwel behoorlijk moeilijk te volgen en het zou eenvoudiger zijn geweest voor de lezer indien de verschillende categorieën van wapens en wapenbezit van *vóór* de wetwijziging van 2006 en *onder* de nieuwe wetgeving naar het begin toe afzonderlijk zouden zijn toegelicht. Veel lezers hadden wellicht ook graag gehoord hoe de auteurs het gevormde beeld konden verklaren, bijvoorbeeld waarom er per hoofd of per gezin in Wallonië meer wapens zouden omgaan.

Hoewel de auteurs in hun inleiding melding maken van de wereldwijde bezorgdheid over handvuurwapens en hun rol in geweld en conflicten, onderzoekt het rapport niet tot welke gevaren of problemen dusdanig beschikbare geweren en pistolen in de Belgische of Vlaamse samenleving aanleiding kunnen geven. Hoeveel doden of gewonden vallen er door crimineel gebruik van vuurwapens of ongevallen? Is de politie betrokken bij meer of minder incidenten met vuurwapens? Bestaat er enig verband tussen binnenlands wapenbezit enerzijds en de rol van België in de internationale handel in handvuurwapens en de pogingen om die te beheersen anderzijds? Het lijkt redelijk om te stellen dat het Vredesinstituut in toekomstig onderzoek dergelijke en andere vragen kan trachten te beantwoorden. In deze fase kan men ook meer verbanden trachten te zoeken tussen de verschillende onderzoeksthema's en publicaties over handvuurwapens van het Vredesinstituut, waarvan er enkele ook in de evaluatie hieronder aan bod komen.

³ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2012). Gun Ownership in Belgium, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.flemishpeaceinstitute.eu/images/manager/publicaties/onderzoeksrapporten/pdf/20120919_gun%20ownership.pdf)

5.2.4 De registratie en traceerbaarheid van ingevoerde vuurwapens

Dit rapport⁴ is het vervolg op een eerder rapport van het Vlaams Vredesinstituut over de factoren die de sedert enkele jaren toenemende invoer van vuurwapens naar Vlaanderen verklaren. Daar waar het vorige rapport de moeilijk beschikbare en interpreteerbare gegevens over wapenbezit bespreekt, analyseert dit rapport de situatie en de opties om zulke vuurwapens te registreren zodra deze het grondgebied binnen zijn gekomen. Daarvoor formuleert het specifieke aanbevelingen, die Vlaamse beleidsmakers in hun taak kunnen ondersteunen.

Dat de achterliggende informatie publiek beschikbaar is, maakt dat dit rapport zich eerder onderscheidt doordat het deze toegankelijk maakt en kritisch benadert. Het rapport slaagt er zelfs in het onderwerp glashelder te bespreken en zijn aanbevelingen op een grondige analyse te laten berusten.

Dit is aangenaam leesmateriaal, bondig, elegant uitgewerkt en goed gestructureerd, met heel duidelijk aangebrachte argumenten. Het is verstaanbaar voor niet-specialisten, terwijl ook deskundigen de feiten en de analyse op een voor hen aanvaardbare manier voorgesteld krijgen. Gezien de erg technische aard van het onderwerp is dit geen geringe prestatie.

5.2.5 Sportschieten met vuurwapens en Jagen met vuurwapens in Vlaanderen: draagvlak, regelgeving, feiten & cijfers

Deze beide teksten⁵ borduren voort op de uitvoerige studie “Vuurwapens. Handel, bezit en gebruik” die het Vredesinstituut in 2011 publiceerde. Daarom worden beide documenten hier samen besproken. De studie van 2011 bracht de handel in, het bezit en het gebruik van vuurwapens in België en meer bepaald Vlaanderen in kaart, in het spoor van de nieuwe federale wet van 2006. De studie wilde dieper gaan dan het steeds weerkerende ad hoc debat over de voor- en nadelen van het particuliere wapenbezit dat na elk dol schietincident weer de kop opsteekt, en het thema systematischer, op basis van kwantitatieve gegevens en overleg met belangengroepen aankaarten. De studie besprak de nieuwe federale wapenwet die een beperking zet op het aantal vrij te verkrijgen vuurwapens en in plaats daarvan van particuliere eigenaars verwacht dat zij een “wettige reden” hebben om vuurwapens in hun bezit te hebben. Van de zes wettige redenen die de wet aanhaalt, zijn jagen en sportschieten de meest frequente en vaakst aangehaalde motiveringen. Daarom leek het nuttig om naar elk van deze twee activiteitsdomeinen afzonderlijk bijkomend onderzoek te voeren.

In hun geheel schetsen de twee studies een uitstekend beeld van hoe jagen en sportschieten zich als specifieke domeinen binnen de ruimere context van de nieuwe wapenwet uit 2006 situeren. Beide zijn bijzonder goed gestructureerd en hebben heel wat pertinente informatie maar ook een duidelijke en evenwichtige argumentatie te bieden.

De ruimere context van de uitvoerige studie uit 2011 wordt in beide rapporten besproken. Beide studies gaan vervolgens na in welke mate het huidige juridische stelsel een maatschappelijk draagvlak heeft. Gegevens voor dit gedeelte van de analyse zijn afkomstig van een opiniepeiling die TNS Dimarso voor het Vlaams Vredesinstituut heeft uitgevoerd. Dit is een goed voorbeeld van hoe het Vredesinstituut duidelijk voordeel haalt wanneer het erg gespecialiseerd onderzoek kan uitbesteden.

⁴ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2012), De registratie en traceerbaarheid van ingevoerde vuurwapens, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/images/manager/publicaties/onderzoeksrapporten/pdf/2012017_nota_registratie_vuurwapens_herzien_web.pdf)

⁵ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2012), Sportschieten met vuurwapens. Een analyse van het draagvlak, het juridisch kader en de praktijk in Vlaanderen, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/images/manager/publicaties/onderzoeksrapporten/pdf/20121115_rapport_sportschieten_def.pdf)
Duquet, N. & Van Alstein, M. (2012), Jagen met vuurwapens in Vlaanderen: draagvlak, regelgeving, feiten & cijfers, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/images/manager/publicaties/onderzoeksrapporten/pdf/20121122_rapport_jacht_def.pdf)

TNS Dimarso heeft de enquête meer dan naar behoren uitgevoerd: het aantal respondenten is duidelijk voldoende om tot een representatieve conclusie te komen en de vraagstelling is geenszins tendentius. Ook zijn de twee rapporten goede voorbeelden van hoe informatie over de publieke opinie aan lezers moet worden voorgesteld, namelijk zo transparant mogelijk. Terwijl sommige rapporten van die aard vaag blijven over het aantal respondenten of de precieze formulering van de vragen, verneemt al wie deze rapporten leest hoe de enquête precies is opgesteld. Uit de enquête blijkt dat een grote meerderheid van de bevolking het juridische kader zoals dit in 2006 werd uitgewerkt ondersteunt, en zich kan vinden in de idee dat zowel jagen als sportschieten wettige redenen zijn om als particulier in het bezit te zijn van een vuurwapen.

Ook gesprekken met deskundigen en belanghebbenden zijn een belangrijke bron voor analyse. Opnieuw geven de auteurs een gedetailleerde beschrijving van de criteria om deze groep te selecteren en stellen ze een lijst samen van organisaties die werden geraadpleegd. Van de vijftien organisaties die deelnamen aan een eerste overlegronde bleven er in de tweede slechts vijf over. Het ware interessant geweest hadden we kunnen vernemen waarom vijf organisaties aan beide rondes deelnamen (en daardoor een belangrijke stempel op de studie konden drukken), en om welke reden volgens de auteurs tien organisaties de tweede keer afzegden - en of dit het daaropvolgende overleg in een bepaalde richting heeft gestuurd. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk of er in de tweede ronde nog jacht- of sportschuttersverenigingen bij waren.

Beide studies concentreren zich op het juridische kader dat het gebruik van vuurwapens voor de jacht of het sportschieten reglementeert en leveren meer gegevens aan over de eigenlijke tenuitvoerlegging van de regelgeving. In beide gevallen is dit juridische kader verhoudingsgewijs van recente datum en kwam dit er deels doordat wettelijke bepalingen van de EU erop stonden dat er een nieuwe dan wel gewijzigde reglementering zou komen. De studies schetsen een evenwichtig beeld van de plus- en minpunten van de desbetreffende juridische kaders.

Interessant wordt het wanneer men beide rapporten leest en ziet hoe de juridische kaders maar ook de feitelijke praktijk bij het jagen enerzijds en het sportschieten anderzijds van elkaar verschillen. De wettelijke kaders zijn allebei door de deelstaten gestemd en vertrekken van dezelfde federale wet, maar een frappant verschil is wel dat het systeem van vergunningen voor sportwapens nu in handen ligt van de schietsportfederaties, terwijl dit voor jachtwapens een bevoegdheid van de overheid is gebleven. De auteurs brengen deze kwestie in het rapport over sportschieten aan bod en komen tot een evenwichtige analyse van de voor- en nadelen. Hun beleidsaanbeveling - aanvaarden dat zulke taak kan worden gedelegeerd mits een strikte controle van overheidswege - lijkt heel redelijk.

Het feit dat de reglementering inzake jacht- en schietsportwapens een proces is dat zich afspeelt op verschillende niveaus, namelijk een Europees, een federaal en een gewestelijk niveau, wordt niet uitdrukkelijk besproken. Dat er geen zulke discussie loopt, mag dan misschien betekenen dat er zich geen noemenswaardige problemen voordoen, toch zou het interessant zijn te vernemen of de verschillende niveaus inderdaad vlot samenwerken dan wel of de verdeling van bevoegdheden over drie niveaus ook spanningen veroorzaakt en/of inefficiëntie in de hand werkt.

Beide rapporten behandelen vrijwel uitsluitend de toestand in België, en dan meer bepaald in Vlaanderen. Enige uitzondering hierop is de korte bespreking van de dodelijke schietpartij van april 2011 in het Nederlandse Alphen aan de Rijn. Algemeen moet het Vredesinstituut nooit nalaten vergelijkingen te trekken tussen de situatie in België/Vlaanderen en die in andere Europese landen, omdat het daarmee ook het specifieke lokale karakter kan benadrukken. In dit geval was een duidelijkere motivering waarom één bepaald incident in het buitenland wel aan bod komt echter op zijn plaats geweest. Anders dreigt rond dergelijke vergelijkingen tussen landen een verwachtingspatroon te ontstaan, hoewel daar toch geen systematische discussie uit voortkomt. De auteurs geven terecht aan dat twee zulke rapporten vanzelfsprekend geen antwoord kunnen bieden op de hele problematiek die het jagen en sportschieten omringt. Het zou, zoals zij suggereren, de moeite zijn verder te onderzoeken in welke mate jacht- en sportwapens daadwerkelijk worden misbruikt.

In hun geheel genomen slagen de twee rapporten er zeker in, relevante informatie te verstrekken en zich tegelijk een evenwichtig oordeel te vormen over twee kwesties die erg belangrijk zijn in de hele discussie rond vuurwapens. Ze zijn voldoende gedetailleerd om deskundigen te kunnen bedienen en toegankelijk genoeg voor een breder publiek.

5.2.6 Jonge daders en slachtoffers van geweld in Vlaanderen

Dit rapport⁶ vat de resultaten samen van het onderzoeksproject ‘Jongeren en geweld’ van Evi Verdonck en Dierik Cops van het Leuvens Instituut voor Criminologie van de KULeuven en het Expertisecentrum Maatschappelijke Veiligheid van de Katho Hogeschool. De samenvatting brengt beleidsrelevante bevindingen onder de aandacht en belicht de vraag “Waar is de jeugd van tegenwoordig mee bezig?”. Wanneer het op geweld aankomt, stelt ze zich meer specifiek de vraag of jongeren zelf ervaring hebben met geweld, als dader of als slachtoffer of - zoals vaak het geval is - beide. Aangezien dit vrijwel universele problemen zijn, is de Vlaamse ervaring relevant voor anderen en zijn de resultaten voor velen interessant.

Het rapport moet, net als het oorspronkelijke onderzoek, werken op basis van diverse en geen geheel vergelijkbare gegevenssets, wat ook vragen opwerpt over de conceptuele samenhang. Het onderzoeksteam treft hieraan geen schuld, maar het onderstreept wel dat we de kwesties die aan de orde zijn wellicht nooit beter zullen begrijpen tot we een oplossing hebben gevonden voor de methodologische problemen. Het rapport stelt deze problemen feitelijk heel uitdrukkelijk voor, dus de lezer is gewaarschuwd. En lezers krijgen een definitie van de vakspecifieke terminologie en vernemen op een handige manier waar de gegevens vandaan komen.

Er is een voorbeeld waarbij het rapport wijst op het contrast tussen de officiële cijfers en de zelfrapportage door jongeren. Ook internationaal bestaan er enkele verschillen: het Belgische dadercijfer bijvoorbeeld (in verhouding tot de jongerenpopulatie) bedroeg in 2006 3,9%, terwijl dit in alle buurlanden hoger lag. Zo kwam Duitsland uit op 8,3%. Waarom? Een verklaring blijft uit, dus er is een internationale dimensie die verder kan worden uitgewerkt.

Het lijkt erop dat het jongerengeweld in Vlaanderen tussen 2005 en 2008 stabiel is gebleven. Deze trends zetten zich ook door in het slachtofferschap, waarbij mensen tussen de 15 en 24 het meest kwetsbaar zijn. Zien we dit elders ook? Ook interessant is dat daders doorgaans jonge mannen zijn, meestal tussen de leeftijd van 16 en 21 jaar oud. Zij die daden stellen, doen dit echter gewoonlijk slechts één keer. Gezinsfactoren hebben een geringe invloed en een slechte relatie met de moeder hangt samen met een grotere kans op gewelddadig gedrag, maar in tegenstelling tot wat algemeen wordt aangenomen zijn de mate van controle door de ouders en de gezinssamenstelling niet belangrijk om daderschap te voorspellen. Schoolgerelateerde factoren spelen hun rol. Technische en beroepsscholen tellen daarbij meer daders onder hun leerlingen. Een belangrijke vermelding is dat etniciteit op zich geen sleutelfactor is, maar dat de samenhang met spijbelen en uitgaan in groep de eerste stap vormt in de richting van daderschap. Etniciteit is echter niet de onderliggende factor die hierin de doorslag geeft. Geweld houdt nauwer verband met een laag zelfwaardegevoel en met eigendomsdelicten.

Met uitzondering van seksueel geweld zijn doorgaans jongens het slachtoffer van geweld. De meeste slachtoffers zijn 18 tot 21 jaar oud. Etniciteit is van geen tel in slachtofferschap, maar zowel daders als slachtoffers zijn meestal jongeren met een laag zelfwaardegevoel en die in groep uitgaan. Het is duidelijk dat daders ook slachtoffers zijn. Daarin bestaat een rechtstreeks verband.

De onderzoekers zijn aan de hand van focusgroepen nagegaan hoe jongeren geweld als dader en als slachtoffer beleven en percipiëren. Jonge respondenten verklaarden dat geweld een doel op zich is, iets

⁶ Muys, M. (2012), Jonge daders en slachtoffers van geweld in Vlaanderen, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://vlaamsvredesinstituut.eu/images/manager/publicaties/vrede_en_samenleving/onderzoeksrapporten/pdf/rapport%20jonge%20daders%20en%20slachtoffers%20van%20geweld%20in%20vlaanderen_web_2.pdf)

wat ze doen om 'kicks' te krijgen, en dat vandalisme als plezierig wordt ervaren. Ze reageren er hun eigen frustraties mee af, bijvoorbeeld omdat ze werkloos of arm zijn, zich vervelen of relationele problemen hebben. Jongeren vonden dat de rol van ouders hierin heel belangrijk was. Sommige van deze opmerkingen reflecteren mogelijk wat er in de media verschijnt.

Wat vooral blijkt, is het volgende: “De profielen van daders en slachtoffers van jongerengeweld lijken opvallend sterk op elkaar. Daders en slachtoffers zijn vooral jongens van ongeveer dezelfde leeftijd, die een gelijkaardig vrijetijdspatroon vertonen dat hen vaker in risicovolle situaties brengt. Naast een indirecte samenhang tussen dader- en slachtofferschap stellen we vast dat jonge daders van geweldsdelicten een grotere kans hebben om slachtoffer te worden dan jongeren die zelf geen geweld plegen.” Dit is beslist een vicieuze cirkel, die een samenleving als geheel moet erkennen en doorbreken. Dit rapport zet een nuttige stap in die richting.

5.3 Boeken

14-18 van dichtbij. Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog

Dit boek⁷ is een samenwerking tussen Giselle Nath, onderzoekster aan het Instituut voor Publieksgeschiedenis van de Universiteit Gent, en Maarten Van Alstein, medewerker van het Vredesinstituut. Het moet dienen als inspiratiegids voor niet-professionele historici die onderzoek willen voeren naar en publiceren over de lokale geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog, of een specifiek onderwerp in verband met de Grote Oorlog. Het biedt een algemeen methodologisch kader voor de amateurgeschiedkundige en licht de theorie toe aan de hand van vijf voorbeelden van hoe historisch onderzoek binnen een bepaalde levenssfeer kan worden gevoerd. Het puurt uit de inzichten van de professionele geschiedkunde een duidelijke en beknopte handleiding voor ongeschoolde historici. Volgens de auteurs van het boek concentreren lokale historici zich best op het dagelijkse leven van gewone mensen: niet de soldaten op het slagveld – over hen is reeds enorm veel geweten – maar eerder Jan Modaal in Vlaamse steden en dorpen. Dit zijn mensen die trachten te overleven in moeilijke omstandigheden, bidden voor hun verwanten aan het front, de Duitsers een kwaad hart toedragen of ontvankelijk zijn voor activistische propaganda. De auteurs leggen bijvoorbeeld uit dat je moet vertrekken vanuit een onderzoeksvraag, een weldoordachte keuze moet maken uit de vele interessante onderwerpen, en dat je niet mag proberen om alles te willen behandelen.

Het boek doet echter veel meer dan louter enkele methodologische principes meegeven. De hoofdstukken over overlevingsstrategieën tijdens een oorlog, familiale en gendergebonden relaties, de constructie van de sociale identiteit met insiders en outsiders, de rol van religie en de Kerk in oorlogstijden, en over de wederopbouw en de herdenking na de oorlog zetten deze verschillende aspecten van het dagelijks leven tijdens en na de oorlog in mooie bewoordingen op papier. In deze hoofdstukken komen vooral die mensen intellectueel aan hun trekken die eerder geïnteresseerd zijn in geschiedenis op zich dan in methodologie. Dit neemt niet weg dat de auteurs ook iets over de methodologie wensen te vertellen. Objectiviteit is in geschiedschrijving wellicht niet haalbaar, maar men kan dat ideaal wel trachten te benaderen door meerdere standpunten tegen elkaar uit te spelen en verschillende stemmen in dialoog te laten gaan. Terloopse zaken, zoals de beperkingen op het bakken van taarten, kunnen belangrijke conflicten binnen een lokale gemeenschap blootleggen.

Tijdens onderzoeken steken echter ook interessante algemene vragen de kop op. Heeft de oorlog bijgedragen tot een verzwakking of versterking van lokale gemeenschappen in Vlaanderen? Deze vraag is wellicht niet eenduidig te beantwoorden. Het is algemeen bekend dat de arbeidsomstandigheden in steden in die tijd allesbehalve rooskleurig waren. Bovendien kampten de meeste dorpen met overbevolking. Heel wat van de mannelijke inwoners gingen aan de slag als seizoenarbeiders in Wallonië en Frankrijk. Dat vaders en jongemannen lange tijd van huis waren, was iets wat al voor de oorlog vaak voorkwam. Op kleine boerderijen waren arme vrouwen het gewoon om op het veld te werken. De auteurs tonen aan dat dit de Vlaamse vrouwen blijkbaar niet meer rechten

⁷ G. Nath & M. Van Alstein (2012), 14-18 van dichtbij. Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog, Leuven & Den Haag: Acco

heeft opgeleverd – in tegenstelling tot wat er zich in sommige gevallen in de Verenigde Staten lijkt te hebben voorgedaan.

In dit verhaal komen veel stemmen aan het woord. In Vlaanderen zijn oorlogsherinneringen en -herdenkingen twistappels geworden tussen Belgische en Vlaamse nationalistes. Beide partijen hebben, door een welbepaalde versie van de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog te benadrukken, gepoogd om hun eigen identiteit op te bouwen. Wie was de echte held van de oorlog? De koning, of eerder de anonieme Vlaamse soldaten die de bevelen van hun Franssprekende oversten amper konden begrijpen? In dit en in andere verhitte debatten nemen de auteurs een genuanceerde houding aan. Zij brengen de lezer de basisbeginselen bij over hoe zij verschillende bronnen moeten interpreteren en besluiten hun boek met enkele vormen waarin de resultaten van lokale geschiedschrijving aan een breder publiek kunnen worden voorgesteld. Boeken en publicaties bereiken vaak slechts een beperkt aantal mensen. Tentoonstellingen, educatieve projecten voor jongeren, originele herdenkingsmanifestaties, fietstochten en andere initiatieven om bezoekers aan te trekken zijn voorbeelden van de brede mogelijkheden om in deze zin creatief te werken.

Dit boek is geschreven door professionele historici die enthousiast zijn over hun beroep. Het leest als een roman en doet de lezer terugdenken aan de verhalen die hij of zij heeft gehoord over mensen die tijdens de Eerste Wereldoorlog leefden. De lezer zal er zo zeker eens aan denken om de oorlogsgeschiedenis van zijn/haar eigen familie, dorp of stad uit te spitten; en het zou mooi zijn mochten we vernemen hoeveel amateurs uiteindelijk de stap zetten en zulk een onderzoek aanvatten. Ook al zijn het er uiteindelijk niet zo veel, toch is dit boek zonder twijfel uitstekende reclame voor de geschiedschrijving als discipline zelf.

5.4 Adviesnota's

5.4.1 Advies bij het ontwerp van decreet betreffende wapenhandel

Dit is een⁸ van meerdere adviesnota's die het Vredesinstituut heeft opgesteld bij de opeenvolgende ontwerpen van decreet van het Vlaams Parlement betreffende de handel in conventionele wapens, dat in de plaats moet komen van eerdere federale Belgische wetgeving. De nota behandelt een officieel ontwerp dat in november 2011 aan het Vlaams Parlement werd voorgelegd. Volgens het Vredesinstituut is dit meest recente ontwerp in zijn geheel evenwichtig en geeft het invulling aan de op EU-niveau genomen beslissingen ter bevordering van de intracommunautaire handel, terwijl het de Vlaamse overheid ook de instrumenten in handen geeft om wapentransacties blijvend op doeltreffende wijze te controleren. Het Vredesinstituut stelt tot zijn tevredenheid vast dat aan meerdere van zijn eigen aanbevelingen tot wijziging van eerdere ontwerpen gevolg werd gegeven.

Naar het oordeel van het Vredesinstituut kan de tekst van het decreet nog duidelijker of gericht worden op volgende punten: (i) rapporteringsplicht over eindgebruik voor Vlaamse bedrijven, (ii) mogelijkheid bieden tot een aanvullende lijst van militair materiaal dat Vlaanderen specifiek wil controleren aan de hand van vergunningen, (iii) verder specificeren en toelichten van goederen waarvoor 'algemene vergunningen' onder het nieuwe EU-beleid al dan niet kunnen worden uitgeschreven, (iv) verder uitwerken van het systeem om bedrijven te 'certificeren', dat cruciaal is voor het nieuwe intracommunautaire regime, en (v) extra maatregelen inzake transparantie. Al dit ligt in het verlengde van punten die het Vredesinstituut tijdens de ontwerpfasen van het nieuwe decreet onophoudelijk heeft benadrukt.

Dit advies houdt het hoge niveau aan van eerder werk dat het Vredesinstituut over hetzelfde onderwerp leverde. Het geeft blijk van een grondige professionele kennis over wat voorafging, met inbegrip van met name de EU-wetgeving. De aanbevelingen in het advies zijn uitermate precies en

---

⁸ Advies bij het ontwerp van decreet betreffende wapenhandel, Brussel: Vlaams Vredesinstituut
(http://www.flemishpeaceinstitute.eu/images/manager/advies/20120126_advies_ontwerp_decreet_wapenhandel.pdf)

werden tot in de kleinste details doorgesproken. Tegelijk is de argumentatie in vlotte en bevattelijke bewoordingen opgesteld en is deze ook voor niet-deskundigen verstaanbaar.

5.4.2 Advies over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2011

Als onderdeel van zijn takenpakket beoordeelt het Vlaams Vredesinstituut voor het Vlaams Parlement het jaarlijks verslag dat de Vlaamse overheid opstelt omtrent de reglementering van de handel in wapens. Daarbij vertrekt het van zijn eigen onderzoek en gepubliceerde analyse over het onderwerp, wat maakt dat deze adviesnota⁹ doorgaans geen verrassingen bevat. De opmerkingen die het Vredesinstituut bij het officiële verslag voor 2011 heeft, zijn echter opmerkelijk scherp geformuleerd en roepen allen op tot meer transparantie, zowel bij de Vlaamse instanties voor exportcontrole als in de communicatie tussen de administratie en het parlement. Meer bepaald vestigt het Vredesinstituut de aandacht op:

- De aanhoudende onduidelijkheid over hoe de overheid de wapenexport (ook van wapens in doorvoer) naar het Midden-Oosten en de Maghreblanden precies beperkt en opvolgt, wanneer zich daar een escalatie van een conflict voordoet;
- Het grote aantal praktische aspecten omtrent exportcontrole waarover de overheid krachtens het nieuw voorgestelde Vlaamse decreet ter zake zelf kan blijven beslissen. Onder aan de adviesnota moeten twee gedetailleerde lijsten dit illustreren;
- Het feit dat Vlaanderen in tegenstelling tot Wallonië zijn parlement geen informatie bezorgt over de reële wapenhandelstransacties die plaats vinden met de uitgeschreven vergunningen;
- De bijzondere inspanningen die de Vlaamse overheid moet leveren om, in een door recente Europese wetgeving gewijzigde context, een dialoog te voeren en informatie uit te wisselen met producenten van defensiematerieel en goederen voor tweëerlei gebruik.

Elk van deze punten wordt toegelicht en gemotiveerd aan de hand van relevante details en referenties. Allen houden zij verband met kwesties waarop het Vredesinstituut reeds sinds enige tijd wijst, en weerspiegelen een algemene bekommernis dat het Vlaamse wapenhandelbeleid zo verantwoordelijk en beperkend mogelijk moet zijn, en ook als dusdanig moet worden gezien.

De adviesnota behandelt ook de belangrijkste statistische trends die in de gegevens over de wapenhandel voor 2011 zijn op te merken maar gaat deze niet in detail bespreken. Dergelijke toelichtingen heeft het Vredesinstituut immers reeds elders in zijn eigen rapportering geformuleerd. De nota is professioneel, duidelijk, compact en krachtig van stijl.

5.4.3 Advies bij het Belgisch controlestelsel voor tussenhandel in militaire en dual-use goederen

Deze uitgebreide adviesnota¹⁰ dient als hulpmiddel voor diegenen die in Vlaanderen iets willen doen aan de tekortschietende Belgische wetgeving inzake 'brokering' of tussenhandel. Een tussenhandelaar is in deze context een particulier of onderneming die optreedt als tussenpersoon in een transactie tussen twee andere partijen over militair materieel of dual-use goederen. Om te beginnen bekijkt het document hoe de term tegenwoordig internationaal wordt omschreven, wat in sommige gevallen kan betekenen dat de verkoper, de tussenhandelaar en de koper zich allemaal in een verschillend land bevinden. Dergelijke gevallen vereisen zeker controle – op de legitimiteit van de verkoop – omdat de standaardssystemen om vergunningen te verlenen aan de handel in strategische goederen een actor niet zouden 'vatten' indien die zich in een land ophoudt waar de goederen niet fysiek aanwezig zijn.

⁹ Advies over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2011, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.flemishpeaceinstitute.eu/images/manager/advies/20120507_advies_bij_jaarverslag_wapenhandel_2011.pdf)

¹⁰ Advies over controle op tussenhandel in wapens en dual-use producten, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.flemishpeaceinstitute.eu/images/manager/advies/20120626_advies%20tussenhandel.pdf)

Vervolgens geeft de nota enkele voorbeelden van zowel problematische als legitieme tussenhandel. Hij legt ook uit hoe vier andere EU-landen de kwestie aanpakken, toont aan dat de bestaande Belgische regeling niet aan de huidige EU-vereisten voldoet en geen klaarheid schept over de federale/regionale bevoegdheidsverdeling. Ten slotte zet hij de opties en desiderata voor een verbeterd systeem op een rijtje.

Als op zich staande academische verhandeling zouden het evenwicht en de volgorde in het document niet geheel hebben volstaan. De niet-geïnformeerde lezer zou meer uitleg kunnen gebruiken over de onderliggende veiligheidsproblemen, vooral met dual-use producten, en het stuk met praktische voorbeelden is heel kort. Wellicht was het beter geweest indien alle informatie over andere landenmodellen samen had gestaan, eerder dan dat hun oplossingen voor dual-use goederen verder in de tekst heel kort aan bod komen. Eén interessante opmerking over de parallellen tussen tussenhandel en de 'onzichtbare uitvoer' van gevaarlijke technologieën krijgt geen vervolg op het praktische niveau. Niets van dit betekent echter dat de nota geen nuttig instrument kan zijn in zijn eigenlijke parlementaire context. Het belangrijkste is dat hij komt tot een glasheldere set desiderata voor een systeem om de tussenhandel in beide types van goederen te registreren, vergunnen en op te volgen, en dat hij een objectief overzicht geeft van de verschillende opties om deze taken tussen de Belgische federale regering en de gewesten te verdelen.

Het moeilijke onderwerp in acht genomen, is de nota duidelijk geschreven, misschien hier en daar iets te weinig uitgewerkt, en is hij transparant in structuur en presentatie.

5.4.4 Advies bij de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog

Dit is een beknopt advies¹¹ aan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over hoe de eeuwherdenkingen van de Eerste Wereldoorlog in 2014-18 moeten worden voorbereid. Naast de officiële plechtigheden zal het herdenkingstoerisme een hoge vlucht nemen. En we mogen ervan uitgaan dat massamedia, scholen en culturele actoren meer aandacht zullen willen besteden aan de Eerste Wereldoorlog.

Alle actoren zijn het eens dat herdenkingen een vredesboodschap moeten uitdragen. Volgens het advies is het echter beter om deze boodschap impliciet te brengen, eerder dan door grote slogans of door het morele aspect uitdrukkelijk aan te halen. Daarom de suggestie om een hele reeks verhalen centraal te stellen over gewone mensen, soldaten en burgers, die in aanraking zijn gekomen met de Grote Oorlog. Het advies pleit voor tolerantie: er bestaan verschillende herdenkingstradities naast elkaar en sommige ervan gebruiken patriottische of militaire symbolen die anderen weerzinwekkend vinden. Publieke debatten over de betekenis van historische gebeurtenissen houden geschiedenis levendig en het spreekt voor zich dat historici hierin een rol in hebben te spelen. Door te wijzen op de complexiteit van de historische realiteit kunnen zij vermijden dat het verleden overhaast worden gereconstrueerd. Bovendien moeten zij mee zetelen in de comités die subsidies toekennen aan verschillende herdenkingsinitiatieven.

Het is van cruciaal belang dat de herdenkingen zelf blijf geven van een cultuur van vrede en verzoening. De financiering van herdenkingen door de gemeenten, de provincies, de Vlaamse overheid en het federale niveau moet om die reden in een geest van samenwerking, niet van competitie, verlopen.

Dit is een duidelijk, geschikt en erg degelijk advies, op basis van uitgebreid onderzoek dat het Vlaams Vredesinstituut over het onderwerp heeft gevoerd – zoals het rapport van Maarten Van Alstein over *Honderd jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van de vrede*, en het boek *14-18 van dichtbij – Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog* van Giselle Nath en Maarten Van Alstein (zie hierboven).

¹¹ Advies: 100 jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede, Brussel: Vlaams Vredesinstituut
(http://www.flemishpeaceinstitute.eu/images/manager/advies/20120202_%20advies_herdenking_woi.pdf)

5.4.5 Advies over jongeren en geweld en de nood aan conflicthantering

Deze adviesnota¹² is er gekomen op specifieke vraag van het Vlaams Parlement en van relevante Vlaamse ministeries. Eerder onderzoek van het Vredesinstituut, zoals de rapporten die het heeft gepubliceerd over 'Jongeren en geweld' en 'Vredesopvoeding', heeft gediend als basis voor de nota, die inzicht tracht te verschaffen in de achtergrond bij jongerengeweld en lijnen wil uitzetten voor officiële actie om jongeren te helpen van geweld weg te blijven en (indien nodig) als slachtoffers hulp te zoeken. Het Vredesinstituut stelt echter terecht dat dergelijke fenomenen complex geworteld zijn en dat oplossingen actie kunnen vereisen op heel wat verschillende gebieden van het openbare leven.

Het hoofddeel van het advies analyseert eerst de informatie die beschikbaar is over jongerengeweld in Vlaanderen, aan de hand van een objectieve voorstelling op basis van het meest recente onderzoek. Vervolgens gaat het na over welke bestaande en potentiële middelen het Vlaamse onderwijssysteem beschikt om met jongeren rond vrede en conflicthantering te werken. Bij aanvang van het adviesgedeelte worden deze elementen nogmaals kort beschreven. Ten slotte worden vier algemene aanbevelingen geformuleerd over hoe men lessen over vreedzame conflicthantering kan ontwikkelen en integreren in het Vlaamse onderwijs; plus zes specifieke aanbevelingen om jongerengeweld in de bredere sociale context op te volgen, aan te pakken en te voorkomen, bijvoorbeeld door activiteiten voor jongeren te organiseren en door jongerengericht onderzoek.

De laatste aanbeveling onderstreept nogmaals hoeveel kanten er aan de uitdaging zitten, en oppert dat het Vlaams ministerie van Jeugd een door de hele regering gedragen aanpak van de kwestie zou moeten coördineren, waarin ook zaken zoals media, sport en huiselijk geweld aan bod komen. Dat zulke aspecten buiten beschouwing blijven, net als de ruimere oorzaken van sociale spanningen tussen jongeren onderling en over generaties heen, is beslist het voornaamste punt van kritiek dat we over de adviesnota zelf kunnen formuleren – ware het niet dat het Vredesinstituut deze beperkingen van bij aanvang aankondigt en verklaart. Misschien kon deze kloof worden gedicht door andere instanties die het parlement als deel van dezelfde oefening advies verstrekken? Niettegenstaande deze opmerkingen heeft het Vredesinstituut zoals het betaamt een ervaringsgerichte, niet-sensatiebeluste, logisch gestructureerde, misschien enigszins kleurloze maar wel duidelijke bijdrage geleverd.

---

¹² Advies over geweld in de leefwereld van jongeren en aandacht voor conflicthantering, Brussel: Vlaams Vredesinstituut (http://www.flemishpeaceinstitute.eu/images/manager/advies/20120625_adviesnota_geweld_in_de_leefwereld_van_jongeren.pdf)

6 Externe relaties

Voor de externe relaties van het Vredesinstituut zijn academische, beleidsgerichte en maatschappelijke netwerken van belang. Daartoe voert het Vredesinstituut een actief communicatiebeleid, waarvan de verschillende aspecten in dit hoofdstuk aan bod komen.

6.1.1 Netwerk

Academisch netwerk

Voor de onderzoeksopdracht van het Vredesinstituut zijn nationale en internationale contacten in de academische wereld noodzakelijk, onder meer om informatie uit te wisselen, netwerken op te zetten en complementair onderzoek te doen. In 2012 werden de reeds bestaande contacten uitgebouwd en werden nieuwe waardevolle contacten gelegd met andere instellingen voor vredesonderzoek en internationale betrekkingen in binnen- en buitenland. Dit gebeurde door bijdragen aan conferenties, samenwerkingsverbanden voor activiteiten of publicaties, en persoonlijke contacten.

Medewerkers van het Vlaams Vredesinstituut leverden een bijdrage aan volgende academische evenementen:

Op 27 april 2012 gaf directeur Tomas Baum een lezing 'Van het globale naar het lokale in de internationale politiek: een kritische lezing.' aan de Universiteit Antwerpen.

Op 8 juni 2012 gaf onderzoeker Nils Duquet een lezing over 'De pijnpunten en de hiaten van de Wapenwet' op de Politeia studiedag 'De Wapenwet op een keerpunt' in Antwerpen.

Onderzoeker Nils Duquet stelde de paper 'Illegal possession and acquisition of firearms and ammunition in Belgium' voor op het Stockholm Criminology Symposium in Stockholm (Zweden) van 11 tot 13 juni 2012.

Op 9 november 2012 gaf directeur Tomas Baum een lezing over vredesopvoeding tijdens de sessie 'on peace, tolerance, holocaust education and intercultural dialogue' op de Second World Conference on the Right to Education van de European Association for Education Law and Policy en de UNESCO Right to Education Chair in Brussel.

Beleidsgericht netwerk

Als paraparlementaire onderzoeksinstelling is het voor het Vredesinstituut ook van groot belang in de politieke omgeving een breed netwerk uit te bouwen. Het Vlaams Parlement en de Vlaams volksvertegenwoordigers komen daarbij vanzelfsprekend op de eerste plaats. Het Vredesinstituut ondersteunt het parlement onder meer door de publicatie van advies- en achtergrondnota's, het uitbouwen van een documentatiecentrum en het organiseren van werkbezoeken, conferenties en seminars (zie hoofdstuk 3).

Naast zijn rol in het Vlaams Parlement, legde het Vredesinstituut ook contacten met het brede Vlaamse beleidsveld, bijvoorbeeld met de Dienst Controle Strategische Goederen (Internationaal Vlaanderen) m.b.t. wapenhandel en -productie, de administratie Onderwijs (CANON Cultuurcel) m.b.t. vredesopvoeding en het Projectsecretariaat 2014-2018 i.v.m. de herdenking van 100 jaar WOI.

Ook op internationaal vlak bouwde het Vredesinstituut in 2012 verder aan zijn politiek netwerk, met name met betrekking tot de Europese dimensie van zijn werk:

Directeur Tomas Baum werd op 4 februari 2012 uitgenodigd een lezing 'Arms export control: key issues for the European Union' te geven op een conferentie van het EU Non-Proliferation Consortium in Brussel.

In juli 2012 volgde onderzoeker Sara Depauw de onderhandelingen over het Internationaal Wapenhandelsverdrag bij de Verenigde Naties in New York.

In september 2012 woonde directeur Tomas Baum de '2012 Moscow Nonproliferation Conference: Nuclear Energy, Disarmament, and Nonproliferation' bij.

Op 5 december 2012 werd de jaarlijkse COARM-NGO werkgroep georganiseerd door de European External Action Service (EEAS), Grip en Saferworld in Brussel. Onderzoekers Nils Duquet en Sara Depauw gaven er een toelichting bij het onderzoek van het Vredesinstituut naar (controle op) het eindgebruik van militaire componenten.

Contacten met het middenveld en stakeholders

Naast de politieke en academische gemeenschap, is ook het middenveld een belangrijke partner en stakeholder van het Vredesinstituut. Het instituut is immers meer dan een expertisecentrum; het is ook een Vlaams politiek-maatschappelijke instelling. Structureel is deze band verankerd door een sterke vertegenwoordiging van middenveldorganisaties in de Raad van Bestuur van het instituut.

Het Vredesinstituut bouwt ook meer informele contacten op met de Vlaamse civiele maatschappij. Met name bij de verspreiding van onderzoeksresultaten wordt dit netwerk aangesproken. Bij de evenementen in 2012 georganiseerd door het Vredesinstituut, was vaak een brede vertegenwoordiging van vredes- en andere sociaal geëngageerde verenigingen aanwezig. Het gaat echter niet om eenrichtingsverkeer. Het Vredesinstituut gaat uit van een wisselwerking en uitwisseling van informatie en ervaring. Ook met internationale middenveldorganisaties werden in 2012 contacten gelegd.

Op 11 februari 2012 sprak directeur Tomas Baum de laudatio uit op de uitreiking van de Vredespoëzieprijs van VOS in Gent.

Directeur Tomas Baum gaf een lezing 'Het IHR en de regulering van internationale wapenhandel' in de lessenreeks Internationaal Humanitair Recht van het Rode Kruis Vlaanderen in Brussel op 7 maart 2012.

Op 9 maart 2012 gaf onderzoeker Nils Duquet een uiteenzetting over het onderzoek naar vredesopvoeding op de workshop 'Mondiale vorming en ontwikkelingseducatie op school' van Kleur Bekennen.

Op 26 april 2012 organiseerde de Vereniging voor de Verenigde Naties een lunchcolloquium ter nabeschouwing van de 'Nuclear Security Summit' in Seoul, met een inleiding van onder meer directeur Tomas Baum.

Tijdens de UN Disarmament Week gaf onderzoeker Nils Duquet een lezing over de Belgische wapenhandel bij de Vereniging voor de Verenigde Naties in Brussel op 29 oktober 2012.

Op woensdag 14 november 2012 organiseert CDS Antwerpen een thema-avond "Syrië, (g)een interventie?!". Directeur Tomas Baum nam, samen met Giuseppe Belardetti en Dirk Rochtus, deel aan het panelgesprek.

Op 22 december 2012 gaf onderzoeker Maarten Van Alstein een lezing over valkuilen en kansen op het vlak van onderzoek en evenementen m.b.t. de herdenking van WOI tijdens een seminar in Deinze over de Eerste Wereldoorlog in de Leie- en Scheldestreek.

In 2012 werd ook in publicaties van middenveldorganisaties aandacht besteed aan de onderzoeksresultaten die het Vredesinstituut publiceerde, onder meer inzake herdenking en wapenhandel.

6.1.2 Evenementen

Het Kinderrechtensecretariaat en het Vlaams Vredesinstituut, namen samen het initiatief om op 27 maart 2012 een gezamenlijke informatiesessie over 'Jongeren en geweld' op te zetten voor de Vlaams volksvertegenwoordigers die deze dossiers in de verschillende parlementaire commissies opvolgen. Uitgangspunt was recent onderzoek van beide paraparlementaire instellingen.

Op woensdag 23 mei 2012 stelde het Vredesinstituut in het Vlaams Parlement zijn jaarrapport "Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011" voor aan de Vlaams volksvertegenwoordigers en de pers. Het Vredesinstituut publiceert elk voorjaar een dergelijk jaarrapport over de Vlaamse wapenhandel met cijfers, analyses en duiding bij de ontwikkelingen tijdens het voorbije jaar.

Op 31 mei 2012 organiseerde het Vredesinstituut een seminarie over wapenleveringen aan Libië en de lessen die daaruit kunnen worden getrokken voor het gemeenschappelijk Europees beleid inzake exportcontrole op wapens.

Het Vredesinstituut organiseerde op 19 juni 2012 het lunchseminarie 'Handel in dual-use producten: een kwestie van internationale veiligheid' in het Vlaams Parlement. Tijdens dit seminarie stelde het instituut ook zijn jaarrapport over de Vlaamse handel in dual-use producten in 2011 voor.

Het boek '14-18 van dichtbij. Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog' werd op 6 november 2012 door de auteurs voorgesteld in de Schelp van het Vlaams Parlement.

Ter herdenking van het einde van de Eerste Wereldoorlog organiseerden het Vlaams Vredesinstituut, In Flanders Fields Museum en Vredesstad Ieper aan de vooravond van de verjaardag van de Wapenstilstand zoals elk jaar een Elfnovemberlezing. Na burgemeester Tadatoshi Akiba van Hiroshima in 2008, oorlogscorrespondent Robert Fisk in 2009, schrijver Erwin Mortier in 2010 en VN-diplomaat Lakhdar Brahimi in 2011, ging Jan Techau in 2012 in op de uitnodiging om zijn visie op oorlog en vrede neer te schrijven ter herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Jan Techau is directeur van Carnegie Europe - the European centre of the Carnegie Endowment for International Peace. Het muzikale luik van de Elfnovemberlezing werd verzorgd door cellist Gavriel Lipkind.

6.1.3 Communicatie

Strategische communicatie

Het sluitstuk van het onderzoeks-, advies- en documentatiewerk van het Vlaams Vredesinstituut is een doeltreffende externe communicatie. Om de efficiëntie te verhogen, werd complementair aan het strategisch plan van het instituut, in een strategisch communicatieplan 2012-2013 nagegaan hoe de missie, visie en strategie van het instituut best in elkaar kunnen haken met externe (strategische) communicatie.

Dit communicatieplan was in 2012 richtinggevend voor de externe communicatie van het Vredesinstituut, als ondersteuning van het vastgelegde strategisch plan en als veruitwendiging van de identiteit van het instituut.

Huisstijl

Voor zijn huisstijl werkt het Vredesinstituut samen met Gramma nv. Gramma staat in voor een deel van de lay-out van de publicaties van het Vredesinstituut en de technische ondersteuning voor de website.

Website

De website van het Vredesinstituut is het centrale vehikel voor voorlichting en communicatie. Het adres van de website wordt dan ook op alle dragers duidelijk gecommuniceerd en het onderhoud en de uitbouw van de site zijn permanente aandachtspunten.

www.vlaamsvredesinstituut.eu
www.flemishpeaceinstitute.eu

Digitale Nieuwsbrief

In 2012 werden regelmatig elektronische nieuwsbrieven uitgestuurd naar abonnees. Geïnteresseerden kunnen via inschrijving op de nieuwsbrief op de hoogte blijven van activiteiten of nieuwe publicaties van het Vredesinstituut.

Web 2.0

Het Vredesinstituut een eigen facebookprofiel op www.facebook.com/vlaamsvredesinstituut en een Twitter-account op www.twitter.com/Vredesinstituut (@Vredesinstituut). Daarnaast onderhoudt het Vredesinstituut een LinkedIn-pagina en heeft het een You Tube kanaal om docuclips en andere opnames te delen.

6.1.4 Het Vredesinstituut in de pers

Persberichten

- 13/01/2012 ‘België exporteert massaal militaire vuurwapens naar het Midden-Oosten’
- 06/04/2012 ‘In België zou wapensmokkelaar Victor Bout nooit veroordeeld zijn’
- 22/05/2012 ‘Vlaams wapenhandeldecreet goedgekeurd’
- 23/05/2012 ‘Vlaamse wapenexport naar het Midden-Oosten houdt aan’
- 19/06/2012 ‘56 miljoen euro Vlaamse exportvergunningen voor gevoelig nucleair materiaal in 2011’
- 26/06/2012 ‘Vaststellingen illegaal wapenbezit omhoog geschoten na invoering nieuwe Wapenwet’
- 06/11/2012 ‘Boek '14-18 van dichtbij' stelt inhoud centraal bij herdenking WOI’
- 15/11/2012 ‘Saoedi-Arabië belangrijkste afzetmarkt voor Belgische wapens in 2011’

Audiovisuele media

- 15/01/2012: ‘Wapenexport naar het Midden-Oosten’
Radio 1: De Ochtend
- 16/02/2012: ‘Nieuwe generatie Kalashnikov AK-12’

Kanaal Z: Nieuwslus

27/02/2012: ‘Nominaties Nobelprijs 2012’

Radio 1: Vandaag

29/02/2012: ‘Vondst van wapen- en munitiearsenaal in Brussel’

FM Brussel

01/03/2012: ‘Vlaamse wapenexport in 2011’

VRT Radio’s: Nieuws

01/03/2012: ‘Vlaamse wapenexport in 2011’

Q-Music/JoeFM: Nieuws

19/03/2012: ‘Wereldwijde wapenhandel stijgt met 25%’

Q-Music/JoeFM: Nieuws

06/04/2012: ‘Veroordeling Victor Bout en wetgeving over tussenhandel’

Radio 1: Vandaag

23/05/2012: ‘Jaarrapport Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011’

VRT radio’s: Nieuws

Q-Music/JoeFM: Nieuws

Kanaal Z: Nieuwslus

Eén: Het Journaal

28/05/2012 ‘Het Vlaams Vredesinstituut bestudeert de buitenlandse wapenhandel 2011’

Actua TV

25/06/2012 ‘Vaststellingen van illegaal wapenbezit’

VRT Radio’s: Nieuws

Q-Music/JoeFM: Nieuws

Brussel FM

20/07/2012 ‘De Conferentie over het *Arms Trade Treaty* in New York’

Radio 1: De Ochtend

27/08/2012 ‘De piekende Amerikaanse wapenexport in 2011’

Kanaal Z: Nieuwslus

13/09/2012 ‘Amerikaans defensieoverwicht bedreigd’

Kanaal Z: Nieuwslus

12/10/2012 ‘Vlaams Vredesinstituut voorzichtig blij met Nobelprijs’

VRT Radio’s: Nieuws

19/10/2012 ‘Waalse wapens in Gaza’

Radio 1: Vandaag

15/11/2012 ‘Saoedi-Arabië belangrijkste afzetmarkt voor Belgische wapens in 2011’

VRT Radio’s: Nieuws

16/11/2012 ‘Saoedi-Arabië belangrijkste afzetmarkt voor Belgische wapens in 2011’

VRT Radio’s: Nieuws

Radio 1: De Ochtend

13/12/2012 '1 jaar na de raid van Amrani'
RTBF La première

16/12/2012 'Belgisch vuurwapenbezit'
VTM: Nieuws

Geschreven Pers

12/01/2012 'België beheerst wapenexport Midden-Oosten' – De Tijd

12/01/2012 'België voert grootste aantal wapens uit naar Midden-Oosten' – De Morgen

12/01/2012 'België beheerst wapenhandel naar Midden-Oosten' – Metro

18/01/2012 'België levert wapens aan Midden-Oosten' – Wablieft

01/03/2012 'Export Vlaamse wapens halveert' – Gazet van Antwerpen

01/03/2012 'Export Vlaamse wapens halveert' – Belang van Limburg

01/03/2012 'Onrust over nieuw wapendecreet' – Metro

02/03/2012 'Minder Vlaamse wapens verkocht' – De Tijd

14/05/2012 'Elk jaar 6.000 verboden wapens in beslag genomen' - Het Laatste Nieuws

19/05/2012 'Wanneer kunnen we een roman schrijven over de afname van nucleaire dreiging?' – De Morgen

24/05/2012 'Niemand weet hoeveel Vlaamse wapens in conflictregio's zijn' – De Morgen

24/05/2012 'Vlaamse wapens gaan nog altijd naar Midden-Oosten' – de Standaard

24/05/2012 'Wapenexport daalt met 37%' – Gazet van Antwerpen

24/05/2012 'Wapenexport daalt met 37%' – Het Laatste Nieuws

24/05/2012 'L'armement Flamand recule' – Metro (FR)

24/05/2012 'Vlaamse wapenexport daalt met een derde' – Metro (NL)

13/06/2012 'België net niet in top tien van vreedzaamste landen' – De Morgen

20/06/2012 'Voor 56 miljoen nucleair materiaal uitgevoerd' – De Morgen

20/06/2012 'Voor 56 miljoen nucleair materiaal uitgevoerd' – Het Nieuwsblad

20/06/2012 'Export naar Iran 14 keer verhinderd' – De Tijd

20/06/2012 'Voor 56 miljoen export van nucleair materiaal' – Het Belang van Limburg

27/06/2012 'Politie neemt 10.121 wapens, messen en boksbeugels in beslag' – De Morgen

27/06/2012 'Politie vindt elke dag 15 illegale wapens' – Het Laatste Nieuws

27/06/2012 'Illegaal wapenbezit gestegen sinds nieuws wapenwet' – Metro

26/07/2012 'Van diamant naar wapens' – De Standaard

16/11/2012 'Saoedi-Arabië belangrijkste afzetmarkt Belgische wapens' – De Morgen

16/11/2012 'Vragen bij Belgische wapenexport' – Metro

21/11/2012 'Belgische wapens in 2011' – Knack

22/11/2012 '879 millions d'euros est le montant des exportations d'armes' – Tendances

18/12/2012 'Wapenwet zorgt voor helft minder Vlaamse doden door vuurwapens' – De Morgen

31/12/2012 'België is grootste exporteur van pistolen' – De Standaard

31/12/2012 'België is grootste exporteur van pistolen' – Het Nieuwsblad

7 Financieel verslag

In samenwerking met de diensten van het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement, voert het Vlaams Vredesinstituut een autonome budgettaire en economische boekhouding in SAP. Dit houdt in dat naast de afzonderlijke begroting ook een afzonderlijke jaarrekening wordt opgemaakt. Het Vlaams Parlement kent het Vredesinstituut jaarlijks een werkingstoelage toe en keurt jaarlijks, op voorstel van de Raad van Bestuur, de begroting en de rekeningen van het instituut goed. Het Vredesinstituut volgt de boekhoudregels zoals opgelegd in het Begrotings- en Boekhoudreglement van de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen. De rekeningen worden gecontroleerd door het Rekenhof.

Voor een financieel verslag van het werkjaar 2012 van het Vredesinstituut, wordt verwezen naar het parlementair stuk met de 'Rekening van het Vlaams Vredesinstituut voor het begrotingsjaar 2012'.

8 Publicaties 2012 – overzicht

8.1 Docuclips en factsheets

Om de resultaten van zijn onderzoek zo toegankelijk mogelijk te verspreiden, maakte het Vredesinstituut in 2012 volgende docuclips en factsheets publiek:

Docuclips

‘Jaarrapport: Vlaamse wapenhandel in 2011’ – mei 2012

‘Handel in dual-use producten: civiel en militair gebruik’ – juni 2012

‘14-18 van dichtbij: inspiratie over lokale projecten over WOI’ – november 2012

‘Elfnovemberlezing door Jan Techau’ – november 2012

Factsheets

‘Tussenhandel: een aparte categorie van internationale wapenhandel’ - januari 2012

‘De Europese Unie en controle op wapenhandel’ – januari 2012

‘De Vlaamse buitenlandse wapenhandel in 2011’ – mei 2012

‘Registratie en traceerbaarheid van ingevoerde vuurwapens’ – juli 2012

‘Het Internationaal Wapenhandelsverdrag (ATT)’ – juli 2012

‘14/18 van dichtbij: inspiratie voor lokale projecten over de Grote oorlog’ – november 2012

8.2 Nederlandse publicaties

Rapporten

Jonge daders en slachtoffers van geweld in Vlaanderen

Auteur: Marjolein Muys

Publicatie: Brussel, 27 maart 2012

Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2011

Auteur: Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 23 mei 2012

ISBN 9789078864509, 58 p.

Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweëërlei gebruik 2011

Auteur: Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 19 juni 2012

ISBN 9789078864493, 37 p.

*De registratie en traceerbaarheid van ingevoerde vuurwapens***Auteurs:** Nils Duquet & Maarten Van Alstein**Publicatie:** Brussel, 4 juli 2012

ISBN 9789078864516, 29 p.

*SIPRI Yearbook 2012 - Samenvatting in het Nederlands***Publicatie:** Brussel, 6 augustus 2012*Sportschieten met vuurwapens: analyse van draagvlak, juridisch kader en de praktijk in Vlaanderen***Auteurs:** Nils Duquet & Maarten Van Alstein**Publicatie:** Brussel, 15 november 2012

ISBN 9789078864530, 35 p.

*Jagen met vuurwapens in Vlaanderen: draagvlak, regelgeving, feiten & cijfers***Auteurs:** Nils Duquet & Maarten Van Alstein**Publicatie:** Brussel, 22 november 2012

ISBN 9789078864547, 18 p.

Boek*14-18 van dichtbij. Inspiratiegids voor lokale projecten over de Grote Oorlog***Auteurs:** Giselle Nath & Maarten Van Alstein**Publicatie:** Leuven, 6 november 2011 (Uitgeverij Acco)

ISBN 9789033489747, 235 p.

Adviesnota's*Advies bij het ontwerp van decreet betreffende wapenhandel***Publicatie:** Brussel, 26 januari 2012*100 jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede***Publicatie:** Brussel, 2 februari 2012*Advies over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering over de wapenhandel in 2011***Publicatie:** Brussel, 7 mei 2012*Advies over geweld in de leefwereld van jongeren en aandacht voor conflicthantering***Publicatie:** Brussel, 25 juni 2012*Advies over controle op tussenhandel in wapens en dual-use producten***Publicatie:** Brussel, 26 juni 2012Jaarverslag*Jaarverslag 2011***Publicatie:** Brussel, 15 juni 2012

Stuk 44 (2011-2012) – Nr. 1

Lezingen*Elfnovemberlezing*

door Jan Techau

Publicatie: Brussel, 10 november 2012

8.3 *Publicaties in het Engels*

Rapporten

Young offenders and victims of violence in Flanders

Auteur: Marjolein Muys

Publicatie: Brussel, 27 maart 2012

Flemish Foreign Arms Trade 2011

Auteur: Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 23 mei 2012

ISBN 9789078864509, 58 p.

Flemish Foreign Trade in Dual-use Items 2011

Auteur: Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 19 juni 2012

ISBN 9789078864493, 37 p.

Gun Ownership in Belgium

Auteurs: Nils Duquet & Maarten Van Alstein

Publicatie: Brussel, 19 september 2012

ISBN 9789078864523, 20 p.

The European Union's Involvement In Negotiating an Arms Trade Treaty

Auteur: Sara Depauw

Publicatie: EU Non-proliferation Consortium, in samenwerking met SIPRI, 6 december 2012

Jaarverslag

Annual report 2011

Publicatie: Brussel, 15 juni 2012

Lezingen

11 November Lecture

door Jan Techau

Publicatie: Brussel, 10 november 2012

8.4 *Publicaties in externe fora*

Duquet, N. (2012), 'België: een bijzondere speler in de internationale wapenhandel', In: Wereldbeeld, 2012, nr. 3, 30-38.

De Graeve, W., Duquet, N. en Neyens, M. (2012), 'Jongeren en geweld in Vlaanderen. Waar slaat het op?', Krax, oktober-november 2012, 38-41.

Depauw, S. & Baum, T. (2012), 'Internationaal humanitair recht en exportcontrole', In: Wapens in het vizier. Mechelen: Rode Kruis Vlaanderen, 29-43.